

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY KOWALE OLECKIE
na lata 2004-2007
z uwzględnieniem lat 2008-2011**

**Urząd Gminy Kowale Oleckie
ul. Kościuszki 44
Kowale Oleckie**

Wrzesień 2003

I.	WSTĘP	4
I.1.	PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.....	4
I.2.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO PROGRAMEM.....	5
I.3.	KONCEPCJA PROGRAMU	7
I.4.	UWARUNKOWANIA PROGRAMU	9
I.4.1.	<i>Zasady polityki ekologicznej</i>	9
I.4.2.	<i>Podstawowe założenia polityki ekologicznej.....</i>	9
I.4.3.	<i>Przyjęte kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Kowale Oleckie .</i>	12
II.	PROGRAM. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO.....	19
II.1.	OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU	19
II.1.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	19
II.1.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	19
II.2.	ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI GMINY KOWALE OLECKIE	24
II.2.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	24
II.2.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	24
II.3.	OCHRONA GLEB.....	25
II.3.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	25
II.3.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	26
II.4.	OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN.....	29
II.4.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	29
II.4.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	29
III.	PROGRAM. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE	31
III.1.	JAKOŚĆ WÓD	31
III.1.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	31
III.1.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	33
III.2.	GOSPODARKA ODPADAMI.....	37
III.2.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	37
III.2.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	37
III.3.	JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	43
III.3.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	43
III.3.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	43
III.4.	HAŁAS.....	46
III.4.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	46
III.4.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	46
III.5.	PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	48
III.5.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	48
III.5.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	48
III.6.	AWARIE.....	49
III.6.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	49
III.6.2.	<i>Cel średniookresowy i kierunki działań</i>	49
IV.	PROGRAM. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE SUROWCÓW, MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII.....	50
IV.1.	KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ.....	50
IV.1.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	50
IV.1.2.	<i>Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	51
IV.2.	WYKORZYSTANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	53

IV.2.1.	<i>Stan wyjściowy</i>	53
IV.2.2.	<i>. Cele średniookresowe i kierunki działań</i>	53
V.	PROGRAM. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	54
VI.	OCENA REALIZACJI PROGRAMU	57
VI.1.	INSTRUMENTY ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	57
VI.1.1.	<i>Instrumenty prawne.....</i>	57
VI.1.2.	<i>Instrumenty finansowe.....</i>	60
VI.1.3.	<i>Instrumenty społeczne</i>	60
VI.1.4.	<i>Instrumenty strukturalne</i>	62
VI.1.5.	<i>Upowszechnianie informacji o środowisku.....</i>	63
VI.2.	ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	63
VI.3.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	65
VI.3.1.	<i>Uczestnicy realizacji Programu</i>	65
VI.3.2.	<i>Monitoring wdrażania Programu</i>	66
VII.	ASPEKTY FINANSOWE WDRAŻANIA PROGRAMU.....	68
VII.1.	WPROWADZENIE	68
VII.2.	RAMY FINANSOWE WDRAŻANIA "PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA"	68
VII.2.1.	<i>Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu</i>	68
VII.2.2.	<i>Oszacowanie wielkości środków możliwych do zaangażowania</i>	68

I. WSTĘP

I.1. Podstawa prawna opracowania

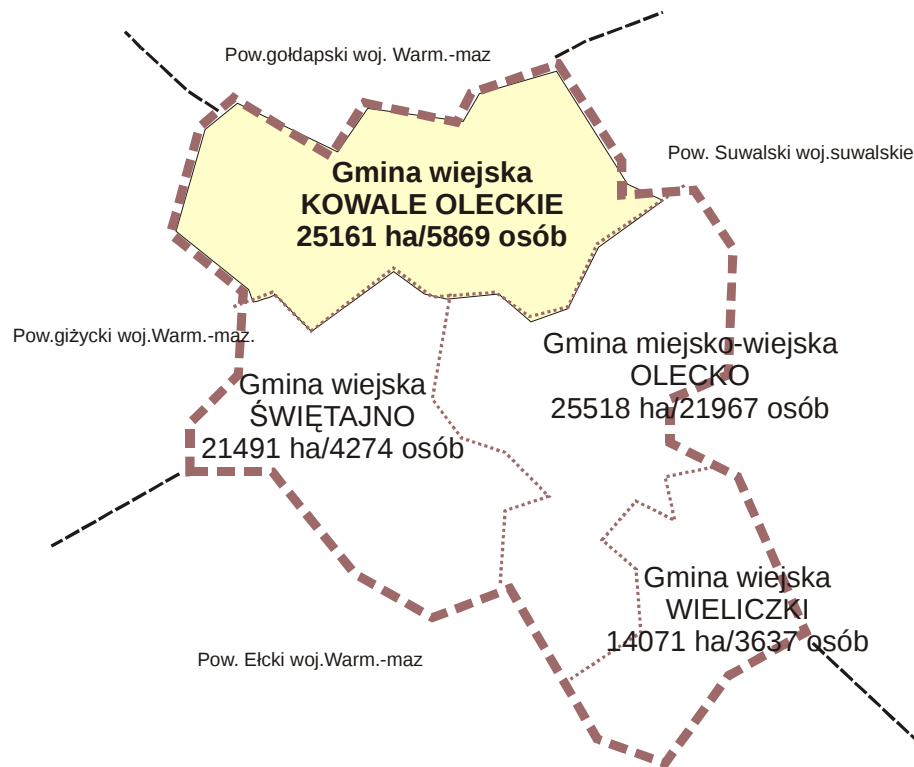
Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” (Dz. U. Z dnia 20 czerwca 2001 r. nr 62, poz. 627) nakłada na zarządy powiatów i wójtówie gmin obowiązek opracowania programów ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

Do opracowania „Programu ochrony środowiska dla powiatu oleckiego i gmin powiatu na lata 2004 – 2011” wraz z „Planami gospodarki odpadami na lata 2004-2011” przystąpiono w oparciu o wynik postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie artykułu 14 ustawy o zamówieniach publicznych (Dz. U. Z 1998 r., Nr 119 poz. 773 z późniejszymi zmianami) przeprowadzonego przez Starostwo Powiatowe w Olecku. Na jego podstawie w dniu 10 czerwca 2003 r. roku zawarto umowę, pomiędzy Starostwem Powiatowym a Arcadis Ekokonrem Sp. z o.o. z Wrocławia, wybraną w drodze powyższego postępowania na wykonawcę projektu.

I.2. Ogólna charakterystyka obszaru objętego Programem

Gmina Kowale Oleckie położona jest w północnej części powiatu oleckiego w województwie warmińsko-mazurskim i sąsiaduje z gminą Olecko i Świętajno (pow. olecki) oraz gminą Gołdap (pow. ełcki) i gminą Filipów (powiat suwalski woj. podlaskie).

Rys. 1 Położenie gminy Kowale Oleckie

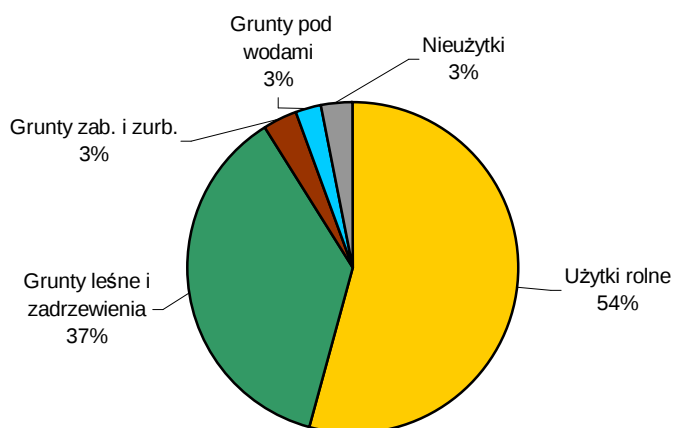

Liczba ludności gminy Kowale Oleckie wynosi 5.869 osób. Sieć osadniczą gminy tworzą 42 miejscowości. Największą miejscowością są Kowale Oleckie zamieszkałe przez 2221 osoby (38% mieszkańców gminy), gdzie zlokalizowano ośrodek gminny.

Powierzchnia gminy wynosi 25 161 ha. Użytkowanie gruntów na terenie gminy Kowale Oleckie jest następujące:

- Użytki rolne, w tym grunty orne, łąki, pastwiska, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami, grunty pod rowami – 53,8%
- Grunty leśne i zadrzewienia, w tym lasy, grunty leśne i zadrzewione – 36,9 %
- Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym tereny mieszkaniowe, przemysłowe, inne tereny zabudowane, tereny rekreacji i wypoczynku, tereny komunikacji, użytki kopalne – 3,2%
- Grunty pod wodami, w tym wody powierzchniowe płynące i powierzchniowe stojące – 2,5%
- Nieużytki – 3,1 %

Rys. 2 Użytkowanie gruntów na terenie gminy Kowale Oleckie

Dominującym sektorem gospodarki w gminie Kowale Oleckie jest rolnictwo. Obok rolnictwa istotną rolę spełnia leśnictwo i przemysł drzewny, produkcja materiałów budowlanych.

Według fizyczno-geograficznego podziału kraju, obszar gminy Kowale Oleckie, znajduje się na pograniczu dwóch makroregionów - Pojezierza Mazurskiego i Litewskiego, w obrębie trzech mezoregionów:

- Pojezierza Elckiego,
- Wzgórz Szeskich,
- Pojezierza Zachodniosuwalskiego.

I.3. Koncepcja Programu

Koncepcja Programu oparta jest głównie o zapisy trzech dokumentów, którymi są:

1. *Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 roku*. Definiuje ono ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb m.in.gmin. Zgodnie z ustawą (Art.14 ust.1 POŚ¹), program ochrony środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. *Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010*”, dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z zapisami tego dokumentu Program winien definiować cele średniookresowe do 2010 roku i zadania na lata 2003 – 2006 oraz monitoring realizacji Programu i nakłady finansowe na jego wdrożenie. Cele i zadania ujęte w kilku blokach tematycznych:

- cele i zadania o charakterze systemowym
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody
- zrównoważone wykorzystanie surowców
- jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne

3. *Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*”, które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki co do zawartości programów. W gminnym programie powinny być uwzględnione:

- zadania własne gminy tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,
- zadania koordynowane, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym

W Programie uwzględniono również zapisy POŚ (Art.14 ust.2, art. 18 ust.2) wskazujące, że program ochrony środowiska przyjmuje się na 4 lata a wójt gminy zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata raportów o wykonaniu Programu i przedstawiania ich radzie gminy.

Kierując się powyższymi zapisami, Program podaje:

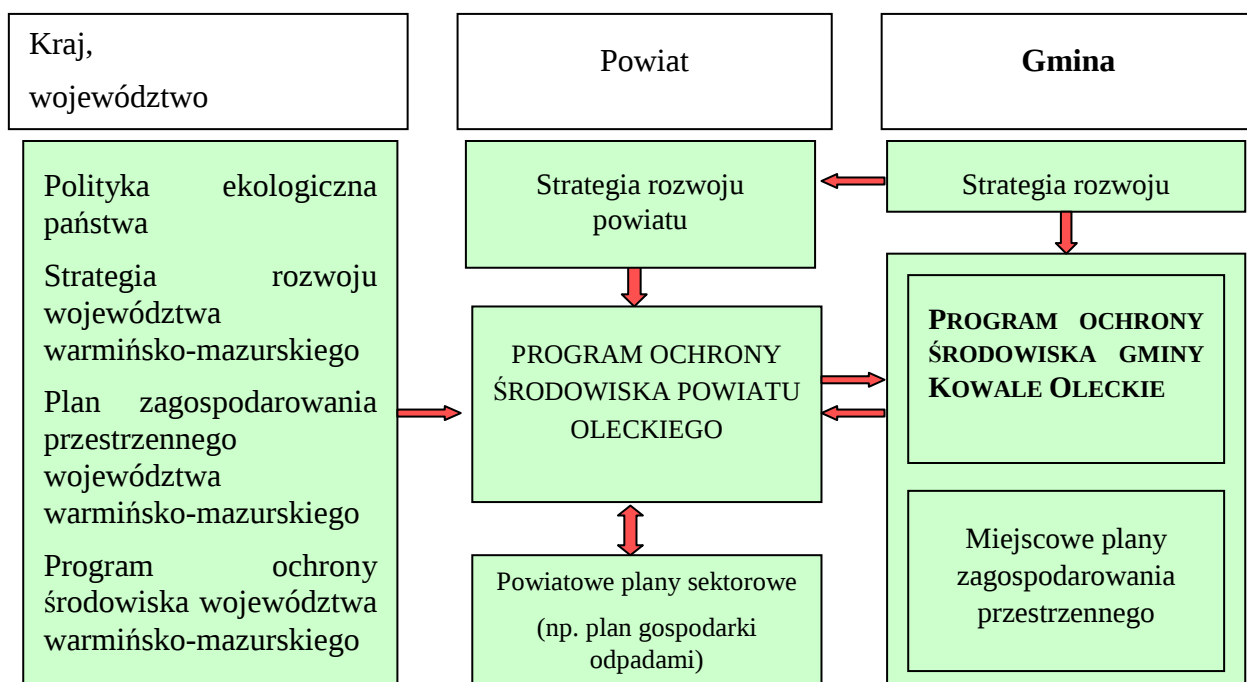
- Cele ekologiczne średniookresowe do 2011 roku wraz z kierunkami działań poprzedzone stanem wyjściowym oraz listę przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2004 – 2007 ujęte w blokach tematycznych wymienionych powyżej z uwzględnieniem wskazówek zawartych powyżej.

¹ Prawo Ochrony Środowiska

- Monitoring realizacji Programu
- Aspekty finansowe wdrażania Programu

Program ochrony środowiska pozostaje w ścisłej relacji z projektem "Programu ochrony środowiska dla województwa warmińsko-mazurskiego", projektem "Programu ochrony środowiska powiatu oleckiego" oraz „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin Kowale Oleckie” i „Strategią rozwoju gminy Kowale Oleckie”. Z dokumentów tych wynikają główne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego omawianego obszaru i związane z nimi kierunki presji na środowisko. Relację „Programu ochrony środowiska dla gminy Kowale Oleckie” do innych opracowań strategicznych, programowych i planistycznych przedstawiono na rysunku 3.

Rys. 3. Relacje gminnego programu ochrony środowiska do innych opracowań

I.4. Uwarunkowania Programu

Zasady realizacji polityki ekologicznej, cele i zadania ujęte w dokumencie Program ochrony środowiska dla powiatu oleckiego zostały przyjęte jako podstawa niniejszego Programu.

I.4.1. Zasady polityki ekologicznej

W Programie Ochrony Środowiska dla gminy Kowale Oleckie przyjęto następujące zasady polityki ekologicznej za Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Oleckiego:

1. *Zasada zrównoważonego rozwoju* - tj. racjonalnego i optymalnego sposobu zarządzania zasobami przyrodniczymi oraz zapobiegania powstawaniu negatywnych skutków działalności człowieka / intensywnego rozwoju gospodarki;
2. *Zasada przezorności* - podejmowanie działań już w momencie pojawienia się uzasadnionego prawdopodobieństwa, że problem wymaga rozwiązania;
3. *Zasada prewencji* – przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska na etapie planowania i realizacji przedsięwzięcia, które to przeciwdziałanie określane jest przez cztery hierarchiczne grupy:
 - zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń i innych uciążliwości,
 - recykling,
 - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń, zgodne z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE (tzw. Dyrektywy IPPC),
 - wprowadzanie prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami,
4. *Zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska*, która zakłada, że planowana jakość środowiska będzie możliwie najwyższa, szczególnie z punktu widzenia bezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego;
5. *Zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi* - m. in. idea likwidacji zanieczyszczeń u źródła;
6. *Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego* - oparta na założeniach: sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej oraz równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą;
7. *Zasada uspołecznienia* - m. in. rozwój edukacji ekologicznej, angażowanie obywateli, grup społecznych, czy organizacji pozarządowych;
8. *Zasada „zanieczyszczający płaci”* - realizacja przedsięwzięć ochronnych, egzekwowanie opłat za korzystanie ze środowiska;
9. *Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej* - wybór przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, uwzględniający minimalizację nakładów finansowych na jednostkę uzyskanego efektu.

I.4.2. Podstawowe założenia polityki ekologicznej

Cele polityki ekologicznej państwa jak i województwa oraz powiatu oleckiego określone w „II Polityce Ekologicznej Państwa” i projekcie „Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2003-2006” oraz projekcie „Programu Ochrony Środowiska Powiatu Oleckiego” określają konkretne wyzwania i obszary

zainteresowania dla „Programu ochrony środowiska dla gminy Kowale Oleckie”. W programach województwa i powiatu oleckiego jako priorytetowe uznano zadania związane z:

- ochroną wód podziemnych i poprawą jakości wód powierzchniowych;
- ochroną obszarów o najcenniejszych walorach przyrodniczo-krajobrazowych;
- zwiększeniem lesistości obszaru regionu;
- eliminowaniem uciążliwości hałasu;
- minimalizowaniem zanieczyszczeń powietrza w tym poprzez wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- rozwojem edukacji ekologicznej społeczeństwa.

W „Programie ochrony środowiska dla powiatu oleckiego” wskazano szereg zadań do zrealizowania w „Programie ochrony środowiska dla gminy Kowale Oleckie”:

I W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego:

A W zakresie ochrony przyrody i krajobrazu -Zachowanie obecnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych

- 1 Wzmocnienie ochrony Puszczy Boreckiej
2. Przestrzeganie obowiązujących przepisów na obszarach chronionego krajobrazu
3. Zagwarantowanie dostępu do zbiorników wodnych w zapisach mpzp i realizacja kąpielisk

B W zakresie zwiększenia lesistości

1. Wskazanie w mpzp obszarów do zalesień

C W zakresie ochrony gleb

1. Ochrona gruntów organicznych, szczególnie w dolinach rzek, rejonach jezior i w terenach bezodpływowych;
2. Ochrona trwałych użytków zielonych, szczególnie w zlewniach bezpośrednich jezior i terenach bezodpływowych i na tarasach zalewowych w dolinach rzek,
3. Ochrona gruntów rolnych w sąsiedztwie zwartych kompleksów leśnych o pow. powyżej 20 ha;
4. Ochrona gruntów rolnych na stokach o nachyleniu powyżej 6° i na wierzchołkach stoków, szczególnie w rejonie wzgórz Szeskich
5. Zachowanie maksymalnej powierzchni gruntów klasy III
6. Współtworzenie rejestru terenów wymagających rekultywacji
7. Rekultywacja zdegradowanych gruntów należących do gminy

D W zakresie ochrony zasobów kopalin

1. Udział w inwentaryzacji miejsc swobodnej eksploatacji kruszyw i innych wyrobisk poeksploatacyjnych
2. Sukcesywna rekultywacja wyrobisk w sytuacjach określonych prawem

II W zakresie jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

A W zakresie jakości wód

1. Zwiększenie stopnia zwodociągowania powiatu do 85% w roku 2007, 90% w roku 2011, w tym sukcesywna realizacja programu zwodociągowania gminy Kowale Oleckie
2. Zwiększenie stopnia skanalizowania powiatu do 80% w roku 2007, 85% w roku 2011, w tym sukcesywna skanalizowania gminy Kowale Oleckie
3. Udział w inwentaryzacji ujęć wód podziemnych na terenie gminy

B W zakresie gospodarki odpadami

1. Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów w sektorze komunalnym oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich odzysku i unieszkodliwiania, w tym:

2004 – 2007:

1. Objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców Powiatu.
2. Skierowanie w roku 2007 na składowiska do 31 % (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji
3. Osiągnięcie w roku 2007 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów:
 - opakowania z papieru i tektury: 48 %,
 - opakowania ze szkła: 40 %,
 - opakowania z tworzyw sztucznych: 25 %,
 - opakowania metalowe (stalowe i aluminiowe): 38 %,
 - opakowania wielomateriałowe: 25 %,
 - odpady wielkogabarytowe: 32 %
 - odpady budowlane: 24 %
 - odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych): 28 %
4. Deponowanie na składowiskach nie więcej niż 78 % wytworzonych odpadów komunalnych.

2008 – 2011:

1. Deponowanie na składowiskach w roku 2011 nie więcej niż 67 % wszystkich odpadów komunalnych.
2. Skierowanie w roku 2011 na składowiska nie więcej niż 44 % (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji
3. Osiągnięcie w roku 2011 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów:
 - opakowania z papieru i tektury: 48 %,
 - opakowania ze szkła: 48 %,
 - opakowania z tworzyw sztucznych: 25 %,
 - opakowania metalowe (stalowe i aluminiowe): 25 %,
 - opakowania wielomateriałowe: 24 %,
 - odpady wielkogabarytowe: 54 %
 - odpady budowlane: 44 %
 - odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych): 59 %

4. Rekultywacja składowisk wyłączonych z eksploatacji

C W zakresie jakości powietrza atmosferycznego

- a. Opracowanie Projektu planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Kowale Oleckie
- b. Wprowadzenie zapisów w mpzp o zakazie stosowania kotłów węglowych
- c. Termoizolacja i modernizacja kotłów w budynkach administrowanych przez gminę

D W zakresie promieniowania elektromagnetycznego

1. Wprowadzenie do mpzp zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem

III W zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii

A W zakresie kształtowania stosunków wodnych i ochrony przed powodzią

1. Minimalizacja strat wody w systemach wodociągowych

IV W zakresie edukacji ekologicznej

1. Opracowanie Gminnego Programu Edukacji Ekologicznej

I.4.3. Przyjęte kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Kowale Oleckie

Kierunki rozwoju gminy Kowale Oleckie określone zostały w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kowale Oleckie (Uchwała Rady Gminy Kowale Oleckie Nr VII/38/1999 z dnia 26.07.1999 r.).

W Studium wydzielono pięć stref rozwoju gminy Kowale Oleckie:

Strefę Turystyczno-rolniczą – obejmującą tereny w zachodniej części gminy

Strefę Administracyjno-usługową (Kowale Oleckie) – obejmującą tereny osady gminnej Kowale Oleckie

Strefę Rozwoju usług – obejmującą pas terenu o szer. 300 m wzdłuż dróg Gołdap-Olecko i Suwałki-Kowale

Strefę Rolniczą – obejmującą północną część gminy

Strefa Rolniczo-turystyczna – obejmująca centralną i południowo-wschodnią część gminy

Strefa Turystyczno-rolnicza

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

1. Rozwój turystyki rowerowej i pieszej, w tym wyznaczenie szlaków pieszo-rowerowych łączących najbardziej wartościowe tereny w granicach strefy oraz wybiegających poza nią. Najkorzystniejszym wydaje się poprowadzenie głównego szlaku wzdłuż drogi wojewódzkiej o znaczeniu lokalnym z Czerwonego Dworu przez Jabłonowo, Wężewo, Chełchy, Szeszki w kierunku Pogorzeli i Gołdapi. Trasa ta przy częściowym wykorzystaniu bocznych dróg pozwoli na zapoznanie się z największymi atrakcjami przyrodniczymi tego obszaru, Szeską Górą i "Cisowym Jarem". Ponadto w granicach strefy powinny zaistnieć szlaki lokalne umożliwiające ruch pieszo-rowerowy po omawianym terenie.

2. Zorganizowanie szerokiej oferty noclegowo-wyżywieniowej. Problem ten może być rozwiązany na trzech różnych poziomach: agroturystyka, turystyka zorganizowana i wioski letniskowe.

3. Organizowanie obiektów wspomagających ruch turystyczny, np: parkingi oraz w miejscach szczególnie atrakcyjnych punkty widokowe.

4. Uzupełnienie braków infrastruktury technicznej. Za priorytetowe należy uznać doprowadzenie wody na potencjalnych obszarach rozwojowych. Konieczne jest również rozwiązanie problemu zrzutu ścieków komunalnych. Na terenach zwartej zabudowy wsi oraz w przypadku realizacji wiosek letniskowych istnieje możliwość budowy zbiorowej oczyszczalni ścieków. Zaś dla zabudowy rozproszonej konieczne jest organizowanie szczelnych szamb i wywóz nieczystości.

5. Rozwój sektora turystycznego będzie wymagał rozwiązania problemu utylizacji odpadów. W przypadku powstania wiosek letniskowych i obiektów świadczących usługi turystyczne może zostać zorganizowany odbiór i wywóz nieczystości na wysypisko w Stożnem.

Cele zagospodarowania przestrzennego:

- ✓ Uporządkowanie układu funkcjonalno-przestrzennego terenu.
- ✓ Stworzenie podstaw do inwestowania i rozwoju funkcji gospodarczych.
- ✓ Zaspokojenie potrzeb komunalnych.
- ✓ Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych.
- ✓ Modernizacja i rozwój sieci komunikacyjnej.

Polityka w zakresie gospodarki przestrzennej:

1. Przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę mieszkaniowo-usługową należy uznać, że:

- granice obszarów inwestycyjnych odpowiadają granicom zwartej zabudowy wsi.
- na terenach leżących w wyżej wymienionych granicach, dla których nie określono zasad podziału i zabudowy konieczne jest sporządzenie planu miejscowego.
- na pozostałych terenach leżących w zwartej zabudowie wsi może nastąpić uzupełnienie zabudowy pod warunkiem zachowania linii i charakteru zabudowy.
- na terenach przeznaczonych pod inwestycje usługowo-produkcyjne ustala się, że ich uciążliwość powinna ograniczać się do granic działki.

2. Dla terenów leżących poza granicami zwartej zabudowy wsi, w przypadku realizowania inwestycji budowlanych (zwłaszcza zabudowy letniskowej i związanej z usługami turystycznymi) obowiązkowe jest sporządzenie planów miejscowych.

3. Nowo realizowana zabudowa powinna uwzględniać charakter istniejącej zabudowy.

4. Program wodociągowania terenu powinien przewidywać proces stopniowego zaopatrywania w wodę obszarów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze, a szczególnie turystyczne.

5. Dla terenów zwartej zabudowy oraz terenów przeznaczonych pod "wioski letniskowe" konieczne jest opracowanie programu odprowadzania i utylizacji ścieków.

6. Na gruntach rolnych w VI klasie bonitacji oraz nieużytkach zaleca się stopniowe prowadzenie zadrzewień.

Strefa Administracyjno-usługowa (Kowale Oleckie)

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

1. Opracowanie oferty obszarów rozwojowych dla ewentualnych inwestorów. Narastający ruch tranzytowy będzie stymulatorem dla tworzenia usług związanych z obsługą podróży.
2. Układ komunikacyjny powinien zostać przystosowany do odbioru zwiększonego ruchu samochodowego oraz zabezpieczać komfort zamieszkiwania wzdłuż drogi krajowej Olecko-Gołdap.
3. Przy sporządzaniu nowych rozwiązań komunikacyjnych powinno się brać pod uwagę aktywizację ruchu rowerowego związanego z rozwojem turystyki. W tym celu wskazane byłoby wytyczenie szlaków pieszo-rowerowych umożliwiających swobodne poruszanie się po terenie i zapoznanie z jego największymi atrakcjami. Szczególnie korzystne byłoby poprowadzenie ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż drogi wojewódzkiej o znaczeniu lokalnym w kierunku Chełch i Szeszek gdzie łączyłaby się ze szlakiem o znaczeniu międzynarodowym oraz wzdłuż drogi krajowej wiodącej do Olecka.
4. Zorganizowanie punktu informacji turystycznej.
5. Zorganizowanie bazy noclegowo-gastronomicznej. Miejsca noclegowe mogą być oferowane na kwaterach agroturystycznych lub w motelach. Dodatkowo powinno się kontynuować działalność sezonowego schroniska młodzieżowego funkcjonującego w szkole podstawowej.
6. Tworzenie podstaw do inwestowania w usługi i turystykę wiąże się z uzupełnieniem braków infrastruktury komunalnej. Dotyczy to głównie obszarów niedoinwestowanych i terenów rozwojowych.

Cele zagospodarowania przestrzennego:

- ✓ Uporządkowanie układu funkcjonalno-przestrzennego,
- ✓ Stworzenie podstaw do rozwoju funkcji gospodarczych,
- ✓ Modernizacja sieci komunikacyjnej,
- ✓ Zaspokojenie potrzeb komunalnych,
- ✓ Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Polityka w zakresie gospodarki przestrzennej:

1. Proponuje się uznanie strefy w promieniu 200 m po obu stronach drogi krajowej Olecko-Gołdap obszarem inwestycyjnym ze wskazaniem opracowania planu miejscowego.
 - w przypadku budowy obwodnicy biegnącej po wschodniej stronie Kowali Oleckich proponuje się uznanie terenów zawartych między obwodnicą a zwartą zabudową wsi terenami inwestycyjnymi ze wskazaniem sporządzenia planu miejscowego.
 - przy realizacji zabudowy mieszkaniowo-usługowej należy brać pod uwagę, że:
 - na terenach leżących w granicach zwartej zabudowy wsi może nastąpić uzupełnienie zabudowy pod warunkiem zachowania jej linii i charakteru.
 - dla terenów leżących poza granicami zwartej zabudowy wsi w przypadku realizacji inwestycji budowlanych obowiązkowe jest sporządzenie planów miejscowych.
 - na terenach przeznaczonych pod inwestycje produkcyjno-usługowe wskazane jest aby ich uciążliwość ograniczała się do granic działki.

2. Przy realizacji nowej zabudowy należy uwzględnić charakter zabudowy istniejącej.
3. Dla terenów rozwojowych pozbawionych infrastruktury sanitarnej konieczne jest opracowanie stopniowego procesu doinwestowania tych obszarów.

Strefa Rozwoju usług

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

1. Opracowanie oferty terenów rozwojowych. Duże powierzchniowo obszary otwarte leżące w bezpośrednim sąsiedztwie drogi krajowej stanowią podstawę tej oferty. Obiekty obsługi podróżnych mogą być organizowane na bazie istniejącej tu zabudowy. Szczególnie dotyczy to usług noclegowo-gastronomicznych.

2. Przystosowanie terenu do spełnienia potrzeb podróżnych zwłaszcza w zakresie noclegów i wyżywienia.

Usługi te mogą być świadczone na poziomie;

- hotelarstwa: motele-restauracje, motele i bary towarzyszące innym usługom, np. stacjom benzynowym, parkingom.

- agroturystyki: bazy noclegowo-gastronomiczne, głównie na potrzeby turystów.

3. Podstawą do rozwoju inwestycji gospodarczych jest uzupełnienie braków z zakresu infrastruktury komunalnej w miarę wzrostu zapotrzebowania na te usługi.

Sprawą priorytetową przy opracowywaniu oferty inwestycyjnej jest rozwiązanie problemu odprowadzenia i utylizacji ścieków przez budowę sieci kanalizacyjnej połączonej z oczyszczalnią nieczystości w Kowalach Oleckich. W przypadku zaistnienia zabudowy rozproszonej istnieje możliwość budowy sieci lokalnych wiążących najbliższe obiekty lub szczelnych szamb.

Ponadto wskazane jest również (w razie zaistnienia takiej potrzeby) uzupełnienie braków w sieci wodociągowej.

4. Wzmożony ruch będzie wymagał rozwiązania problemu gromadzenia i utylizacji odpadów. Konieczne będzie w związku z tym ustawienie pojemników w miejscach szczególnie narażonych na zaśmiecanie, np.: na parkingach, miejscach postojowych, stacjach paliw, oraz stały odbiór i wywóz nieczystości z obiektów usługowych.

Cele zagospodarowania przestrzennego:

- ✓ Opracowanie korzystnej oferty do inwestowania i rozwoju funkcji gospodarczych,
- ✓ Rozwój sieci obiektów związanych z obsługą podróżnych,
- ✓ Uporządkowanie układu funkcjonalno-przestrzennego terenu,
- ✓ Zaspokojenie potrzeb komunalnych na terenach zabudowanych i terenach rozwojowych,
- ✓ Ochrona środowiska i wartości kulturowych.

Polityka w zakresie gospodarki przestrzennej:

1. Proponuje się uznanie omawianej strefy terenem inwestycyjnym ze wskazaniem opracowania planu miejscowego.

2. Przy realizacji nowej zabudowy należy uwzględnić charakter zabudowy istniejącej. Nie powinna ona wyróżniać się w sposób szczególny gabarytowo i architektonicznie.

3. Program uzbrajania terenu w obiekty infrastruktury komunalnej powinien pokrywać się z zapotrzebowaniem na te usługi.

Strefa Rolnicza

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

1. Zasadniczą funkcją omawianej strefy jest specjalistyczne rolnictwo realizowane w dużych gospodarstwach.
2. Poprawa warunków komunikacyjnych.
3. Doinwestowanie infrastruktury komunalnej. Konieczne jest rozwiązanie problemu zrzutu i utylizacji ścieków komunalnych i gospodarczych na terenach zabudowanych. W przypadku zabudowy wielorodzinnej (Drozdowo, Borkowiny) wskazana jest modernizacja sieci kanalizacyjnej i budowa lokalnej oczyszczalni ścieków. W przypadku zabudowy rozproszonej zaleca się budowę szczelnych szamb i wywóz nieczystości.

Modernizacji i rozbudowy wymagają również lokalne sieci wodociągowe.

4. Tereny z zabudową wielorodzinną oraz obiekty produkcyjne wymagają rozwiązania problemu gromadzenia odpadów. Wskazane byłoby opracowanie systemu odbioru i wywozu nieczystości na wysypisko w Stożnem.

Cele zagospodarowania przestrzennego:

- ✓ Uporządkowanie układu funkcjonalno-przestrzennego.
- ✓ Opracowanie podstaw do rozwoju funkcji gospodarczych.
- ✓ Uporządkowanie estetyki obszarów zabudowanych.
- ✓ Zaspokojenie potrzeb komunalnych.
- ✓ Modernizacja sieci komunikacyjnej.
- ✓ Rewaloryzacja środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego.

Polityka w zakresie gospodarki przestrzennej:

1. W przypadku realizacji nowych inwestycji budowlanych konieczne jest sporządzenie planu miejscowego.
2. Nowo realizowana zabudowa powinna uwzględniać charakter zabudowy regionalnej.
3. Konieczna jest poprawa ładu przestrzennego i estetyki zabudowy.

Wskazane jest poprawa wizerunku osiedli mieszkaniowych (szczególnie w Drozdowie i Borkowinie). W tym celu należy doprowadzić do uporządkowania terenu ogródków działkowych przyległych do bloków mieszkalnych w Drozdowie oraz wprowadzić zadrzewienia wokół zabudowań.

Powinno się również poprawić estetykę samych budynków.

4. Opracowanie programu modernizacji sieci komunikacyjnej powinno w szczególności odnosić się do poprawy stanu technicznego nawierzchni i pokrywać się z zapotrzebowaniem na nie.
5. Program rozbudowy i modernizacji infrastruktury komunalnej winien pokrywać się z zapotrzebowaniem na te usługi.

Strefa Rolniczo-turystyczna

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

1. Rozwój turystyki pieszej i rowerowej. Szczególnie korzystne byłoby poprowadzenie tych tras wzdłuż dróg gminnych biegnących przez Guzy, Szarejki, Stożne oraz Czukty, Kiliany do Stożnego i dalej razem w kierunku Golubek i Monet.
2. Opracowanie atrakcyjnej oferty noclegowej i gastronomicznej. Z uwagi na charakter strefy należy położyć szczególny nacisk na rozwój agroturystyki.
3. Dodatkowo ze swojej strony gmina powinna wyposażyć teren w punkty widokowe w miejscach szczególnie atrakcyjnych krajobrazowo.
4. Uzupełnienie braków w zakresie infrastruktury komunalnej. Dotyczy to uzupełnienia sieci wodociągowej oraz rozwiązania problemu zrzutu i utylizacji ścieków. Na terenach zwartej zabudowy wsi mogą one być odprowadzane do lokalnych oczyszczalni ścieków za pomocą sieci wiążącej okoliczne budynki.

W przypadku zabudowy rozproszonej konieczna jest budowa szczelnych szamb i wywóz nieczystości.

5. Wskazane jest również opracowanie programu utylizacji odpadów przez ich gromadzenie i wywóz na wysypisko w Stożnem.

Cele zagospodarowania przestrzennego:

- ✓ Uporządkowanie układu funkcjonalno-przestrzennego.
- ✓ Stworzenie podstaw do inwestowania i rozwoju funkcji gospodarczych,
- ✓ Zaspokojenie potrzeb komunalnych,
- ✓ Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych,
- ✓ Modernizacja i rozwój sieci komunikacyjnej.

Polityka w zakresie gospodarki przestrzennej:

1. Przy realizacji ewentualnych inwestycji budowlanych należy uznać, że:

- w granicach zwartej zabudowy wsi dla terenów dla których nie określono zasad podziału konieczne jest sporządzenie planu miejscowego.

- na pozostałych terenach w granicach zwartej zabudowy wsi może nastąpić uzupełnienie zabudowy pod warunkiem zachowania jej linii i charakteru.

- na terenach przeznaczonych pod inwestycje usługowo-produkcyjne, wskazane jest aby ich uciążliwość nie przekraczała granic działki.

2. Dla terenów leżących poza granicami zwartej zabudowy wsi w przypadku realizacji nowych inwestycji budowlanych obowiązkowe jest sporządzenie planu miejscowego.

3. Nowa zabudowa powinna uwzględniać charakter zabudowy istniejącej. Nie powinna w sposób szczególny wyróżniać się gabarytowo i architektonicznie.

4. W przypadku zabudowań post PGR-owskich konieczna jest poprawa estetyki i ładu przestrzennego.

5. Program uzupełnienia sieci wodociągowej powinien objąć sołectwa nie posiadające wodociągu.

6. Dla obszarów zwartej zabudowy konieczne jest opracowanie programu odbioru i utylizacji ścieków. W przypadku zabudowy rozproszonej konieczna jest budowa szczelnych szamb.

7. Opracowanie programu modernizacji nawierzchni powinno uwzględniać stan techniczny nawierzchni istniejących oraz stopień ich wykorzystywania. Należy także brać pod uwagę stworzenie warunków do rozwoju turystyki rowerowej.

II. Program. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

II.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

II.1.1. Stan wyjściowy

Zachodnia części gminy Kowale Oleckie i jej wschodnie skraje są objęte ochroną w formie obszarów chronionego krajobrazu. W części zachodniej gminy Kowale Oleckie znajdują się Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Boreckiej i Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórz Szeskich, a na wschodnich skrajach – Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Oleckich.

W zachodniej części gminy Kowale Oleckie ustanowiono cztery rezerваты przyrody: Cisowy Jar, Lipowy Jar, Mazury i Wyspa Lipowa na Jeziorze Wielki Szwalk.

Ponadto, na terenie gminy znajduje się 17 pomników przyrody.

Należy dodać, że w północno-zachodniej części gminy Kowale Oleckie projektowany jest Park Krajobrazowy Puszczy Boreckiej wraz z otuliną. Obszar ten obecnie jest chroniony w formie Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszcza Borecka.

Obecnie obszar Puszczy Boreckiej projektowany jest do objęcia **Europejską Siecią Ekologiczną Natura 2000**, tj. sieci obszarów przyrodniczo-cennych w skali europejskiej, mających specjalny status ochronny, zgodny z dyrektywami unijnymi: Siedliskową (Dyr. Rady Europy 92/43/EWG) i Ptasią (Dyr. Rady Europy 79/409/EWG).

Sieć Natura 2000 obejmuje:

- Specjalne obszary ochrony (SOO), wyznaczone na podstawie dyrektywy Siedliskowej, w celu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory
- Obszary specjalnej ochrony (OSO), wyznaczone na podstawie dyrektywy Ptasiej, ważne dla ochrony ptaków z punktu widzenia ich cyklu życiowego (miejsca odpoczynku podczas migracji, tereny lęgowe itp.).

Obszar Puszczy Boreckiej miałby być objęty ochroną ze względu na obie ww dyrektywy jako:

- OSO - PLB 280010 „Puszcza Borecka”
- SOO - PLH 280007 „Puszcza Borecka”.

II.1.2. Cele średniookresowe i kierunki działań

Celem na okres kierunkowy 2011 jest:

Zachowanie obecnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych

Kierunki działania:

WZMOŻENIE OCHRONY OBSZARU PUSZCZY BORECKIEJ

PRZESTRZEGANIE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW NA OBSZARACH KRAJOBRAZU CHRONIONEGO W PROCESACH INWESTYCYJNYCH

ZAGWARANTOWANIE DOSTĘPU DO ZBIORNIKÓW WODNYCH W ZAPISACH MPZP I TWORZENIE PUBLICZNYCH KĄPIELISK

Priorytet:

WZMOŻENIE OCHRONY OBSZARU PUSZCZY BORECKIEJ

Kierunki działań:

AKTYWIZACJA DZIAŁAŃ URZĘDU KOWALE OLECKIE NA RZECZ WZMOŻENIA OCHRONY PUSZCZY BORECKIEJ

ORGANIZACJA SPOTKANIA WŁADZ WOJEWÓDZKICH, SAMORZĄDOWYCH I POWIATOWYCH DOTYCZĄCEGO PRZYSZŁYCH ZASAD ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENU PUSZCZY BORECKIEJ

KONSULTACJE SPOŁECZNE IDEI OCHRONY PUSZCZY Z WŁAŚCICIELAMI GRUNTÓW I MIESZKAŃCAMI

PRZESTRZEGANIE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW NA OBSZARZE CHRONIONEGO KRAJOBRAZU PUSZCZA BORECKA W PROCESACH INWESTYCYJNYCH

Pomimo, faktu, że gmina nie ma uprawnień do powoływania form ochrony wyżej niż obecna, to może podejmować działania na rzecz ustanowienia ochrony przez uprawnione organy tj. Wojewodę i/lub Ministra Środowiska.

Na terenie gminy od 1990 r. planowane jest ustanowienie Parku Krajobrazowego Puszczy Boreckiej. Obszar przyszłego Parku Krajobrazowego obejmuje tereny wyznaczone do objęcia Europejską Siecią Ekologiczną Natura 2000. Celem utworzenia sieci jest ochrona obszarów cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej. Puszcza Borecka została wyznaczona do sieci Natura 2000 zarówno na podstawie Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków wymienionych w załączniku I do Dyrektywy jak i na podstawie Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, dla siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I oraz siedlisk gatunków zwierząt i roślin wymienionych w załączniku II do Dyrektywy. Wyznaczenie obszaru do Sieci Natura 2000 rodzi obowiązek ustalenia przez państwo członkowskie UE takich metod zarządzania, które zagwarantują spełnienie celu ww Dyrektyw, którym jest zachowanie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory, będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, w stanie sprzyjającym ochronie lub odtworzenie takiego stanu. Obszar Puszcza Borecka, jak każdy innych obszar Sieci wymagać będzie opracowania specjalnych planów ochrony, gdzie zostaną określone istniejące i potencjalne zagrożenia, warunki zachowania bądź przywrócenia walorów przyrodniczych, najkorzystniejsze sposoby rozwiązywania konfliktów na linii człowiek-przyroda, sposoby realizacji planu, system kontroli i monitoringu. Mogą to być plany samodzielne lub wkomponowane w plany urządzania lasów.

Puszcza Borecka stanowi najcenniejszy fragment obszaru gminy, stąd też Wójt w porozumieniu ze Starostą działać będzie na rzecz ustanowienia Parku Krajobrazowego na tym obszarze lub objęcia go Siecią Ekologiczną Natura 2000. Teren Puszczy obejmuje tereny sąsiednich powiatów województwa warmińsko-mazurskiego. Działania skupiać się będą na porozumieniu z władzami sąsiednich powiatów i gmin, co do wspólnych działań na rzecz ochrony tego obszaru. Jednym z podstawowych możliwych kierunków jest wspólne podejmowanie działań na rzecz edukacji ekologicznej społeczności zamieszkujących te tereny, której celem będzie uzyskanie akceptacji społecznej ochrony tego obszaru. Pozostałe działania związane czy to z utworzeniem Parku Krajobrazowego czy też z objęciem Siecią Natura 2000 to przede wszystkim przygotowanie odnośnych aktów prawnych czy planów ochrony, co należy do innych władz lub podmiotów.

Innym działaniem jakie może podjąć Gmina dla zachowania walorów przyrodniczych Puszczy Boreckiej jest wzmoczenie działań na rzecz przestrzegania zakazów określonych dla obecnie tu ustanowionego Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Boreckiej, w ramach

zadań wynikających z zakresu prawa wodnego, geologicznego, ochrony środowiska, ochrony przyrody, rybactwa śródlądowego, prawa łowieckiego, gospodarki leśnej i ochrony gruntów rolnych, zagospodarowania przestrzennego, prawa budowlanego.

PRZESTRZEGANIE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW NA OBSZARACH KRAJOBRAZU CHRONIONEGO W PROCESACH INWESTYCYJNYCH

Na obszarze chronionego krajobrazu Rozporządzenie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr 21 z 14.04.2003 r. w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, art. 2 ust.1 wprowadza następujące zakazy:

- lokalizowania nowych obiektów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska;
- lokalizacji budownictwa lotniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej;
- likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarlisk i złożonej ikry, ptasich gniazd oraz wybierania jaj;
- wypalania roślinności;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym.

Podstawowymi zasadami przyjętymi w niniejszym Programie są zasady przezorności i prewencji, co zobowiązuje wójta do rozważenia ww wymagań ochronnych na etapie planowania i projektowania inwestycji, tj.: w trakcie przygotowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

W aspekcie ww zasad istotne znaczenie ma także objęcie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego chronionych obszarów lub, w wypadku obszarów chronionego krajobrazu, ich fragmentów które są atrakcyjne dla inwestorów. Szczegółowe rozpoznanie cech środowiska w trakcie, sporządzanego obowiązkowe do mpzp, opracowania ekofizjograficznego, pozwala na określenie ogólnych i szczegółowych zasad zagospodarowania terenu zgodnie z potencjałem przyrodniczym terenu, a konsekwencji sprzyja zgodnemu z zasadami zrównoważonego rozwoju zagospodarowaniu i użytkowaniu obszarów chronionych.

ZAGWARANTOWANIE DOSTĘPU DO ZBIORNIKÓW WODNYCH W ZAPISACH M.P.Z.P. I TWORZENIE PUBLICZNYCH KĄPIELISK

Pierwszym krokiem w zagwarantowaniu publicznego dostępu do jezior są odpowiednie zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który stanowi prawo lokalne i podstawę do wydawania pozwoleń na budowę. W planach obejmujących brzegi jezior Wójt, jako sporządzający plan (art.17 pkt.4 Ustawy z 27.03. 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - Dz. U. Nr 80, poz. 717) wyznaczać będzie obszar, który spełniać będzie funkcje publicznego kąpieliska wraz z dojazdem do tego terenu z drogi publicznej.

Ponadto, praktyka grodzenia brzegów jezior przez właścicieli działek i gruntów położonych nad ich brzegami, stwarza wręcz konieczność określenia w ustaleniach planu obowiązującej, nieprzekraczalnej linii ogrodzeń działek od strony jeziora. Odległość ogrodzeń od linii

brzegowej jak i wielkość terenu przeznaczonego na kąpieliska publiczne muszą zostać ustalone w zależności od rozpoznania i wytycznych zawartych w opracowaniu ekofizjograficznym do planu (w zakresie zgodnym z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 9.09.2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych,- Dz. U.02.155.1298.). Używając terminologii ww Rozporządzenia brzegi jezior powinny być wskazane w opracowaniu ekofizjograficznym jako *tereny, których użytkowanie i zagospodarowanie, z uwagi na cechy zasobów środowiska i ich rolę w strukturze przyrodniczej obszaru, powinno być podporządkowane potrzebom zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska i zachowania różnorodności biologicznej.*

Ponadto, w opracowaniu ekofizjograficznym do mpzp obejmującego obszar jeziora należy rozpatrzyć całość jeziora. Istotną wytyczną do planowania przyszłego zagospodarowania terenu wokół jezior powinno być określenie chłonności turystycznej środowiska przyrodniczego w ramach opracowania ekofizjograficznego.

Ponadto, zachowanie ekosystemów jeziornych wymaga zachowania części ich brzegów w obecnym rolniczym lub leśnym użytkowaniu. Obszary, wyłączone spod zabudowy w rejonie jezior muszą być także wskazywane w ustaleniach ogólnych planów.

Rezerwa miejsca pod zorganizowanie kąpieliska publicznego w mpzp, to pierwszy krok, następnym będzie realizacja kąpieliska wraz z towarzyszącą infrastrukturą.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU						
1.	Przedsięwzięcie	Wsparcie organizacji współpracy powiatów i gmin leżących w obrębie Puszczy Boreckiej				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	koordynowane				
	Lata realizacji	ciągłe				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	1008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				
2.	Przedsięwzięcie	Działania informacyjne wśród mieszkańców gminy Kowale Oleckie zamieszkałych w rejonie Puszczy Boreckiej				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2004-2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		2	2	-	-	-
	Źródła finansowania	PFOŚiGW, WFOŚiGW				
3.	Przedsięwzięcie	Przestrzeganie obowiązujących przepisów na obszarach krajobrazu chronionego w procesach inwestycyjnych				
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe, Urzędu Gmin, właściciele gruntów, przedsiębiorcy				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	1008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				

4.	Przedsięwzięcie	Wzmocnienie ochrony Puszczy Boreckiej				
	Jednostki realizujące	Urząd Wojewódzki, Starostwo Powiatowe, UG Kowale Oleckie,				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Wojewody				
	Lata realizacji	2004-2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	1008-2011
		b.d.				
	Źródła finansowania	-				
5.	Przedsięwzięcie	Zagwarantowanie dostępu do zbiorników wodnych w zapisach m.p.z.p. poprzez wyznaczenie publicznych kąpielisk				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie,				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	1008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				

II.2. Zwiększenie lesistości gminy Kowale Oleckie

II.2.1. Stan wyjściowy

Na terenie gminy Kowale Oleckie znajdują się trzy duże kompleksy leśne:

- skraje Puszczy Boreckiej w zachodniej części gminy, największy kompleks,
- kompleks leśny pokrywający Wzgórza Szeskie w północno-zachodniej części gminy,
- kompleks leśny na południowy wschód od m. Drozdowo.

Ponadto, na terenie gminy występuje kilka mniejszych kompleksów leśnych o powierzchni od 50 do 20 hektarów:

- kompleks leśny na zachód od m. Drozdowo,
- kompleks leśny na północ od jez. Gołębie, pokrywający siedliska podmokłe,
- kompleks leśny na południe od m. Gościrady, pokrywający siedliska podmokłe,
- kompleks leśny na północ od m. Gościrady,
- kompleks leśny na południowy-wschód od m. Kowale Oleckie
- Kompleks leśny w rejonie m.Kucze.

Powierzchnie zalesione na terenie gminy Kowale Oleckie zostały w okresie 1997-2002 zwiększone o 2%. Lesistość gminy może zostać zwiększona o następne 390 ha, w wyniku zalesienia gruntów najslabszych klas bonitacyjnych do doprowadziłoby do uzyskania wskaźnika lesistości na terenie gminy na poziomie 37,5%.

II.2.2. Cele średniookresowe i kierunki działań

Cel:

Zwiększenie lesistości gminy do 37,5% w 2011 r.

Kierunki działań:

W zakresie zwiększenia lesistości powierzchni gminy, władze gminy mogą podjąć następujące działania:

- wyznaczenie w mpzp obszarów pod zalesienia, co otwiera drogę prywatnym właścicielom gruntów (rolnikom) do uzyskania pomocy Państwa w zalesieniach.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI						
1.	Przedsięwzięcie	Wprowadzenie do mpzp terenów pod zalesienie				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	1008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				

II.3. Ochrona gleb

II.3.1. Stan wyjściowy

Gleby na obszarze gminy Kowale Oleckie wykazują znaczne zróżnicowanie powierzchniowe i dużą zmienność stosunków wodnych. Występują tu gleby autogeniczne z rzędu brunatnoziemnych - brunatne właściwe i wylugowane; z rzędu bielicoziemnych - bielicowe, semihydrogeniczne czarne ziemie; gleby hydrogeniczne z rzędu bagiennych - torfowe i mułowe oraz pobagiennych - torfowo-murszowe i mineralno-murszowe, a także gleby napływowe aluwialne, reprezentowane przez mady rzeczne.

Gleby brunatnoziemne, wytworzone głównie z glin zwałowych lekkich, pyłów i iłów pylastych oraz piasków gliniastych lekkich, występują na terenach pagórkowatych wysoczyzn (np. Kowale Oleckie, Borkowiny). Na obszarach zalesionych występują gleby bielicoziemne, wykształcone przede wszystkim na piaskach luźnych i piaskach gliniastych lekkich (Szwalk, Szeszki). W dolinach rzecznych, w rejonach jezior oraz w zagłębieniach bezodpływowych występują gleby hydrogeniczne, wykształcone na piaskach słabo gliniastych (rejon wsi Szwalk, Zawady Oleckie, Szeszki, Kowale Oleckie, Monety, Golubie). Deluwialne czarne ziemie rozwinęły się lokalnie w obrębie dolin rzecznych i na zboczach wzniesień (Szeszki). Z tarasami zalewowymi rzek Jarki, Czarnej Strugi, Mazurki i innych, mniejszych cieków, związane jest występowanie aluwialnych mad.

W strukturze użytków rolnych grunty orne zajmują 65,8 % powierzchni. Wg klasyfikacji bonitacyjnej zdecydowanie dominują gleby klasy IV - IVa i IVb, które stanowią 78,7 % wszystkich gruntów ornych. 14,4 % należy do klasy V, pozostałe zaliczane są do VI (4,4 %) i III (2,5 %) klasy. Gleby o najwyższej produktywności występują we wschodniej części gminy. Gleby o znacznie gorszych właściwościach fizycznych i stosunkach wodnych zajmują powierzchnie pod lasami oraz na obszarach przyłesnych.

Grunty orne, w granicach gminy, zaliczają się w większości do kompleksów 4 i 5, tj.: żyniego bardzo dobrego i żyniego dobrego. Znaczne powierzchnie zajmują również gleby 8 kompleksu przydatności rolniczej - zbożowo-pastewnego mocnego (rejon wsi Zawady Oleckie, Szeszki, Wężewo, Stożne Golubki, Monety). Gleby kompleksów 6 żyniego słabego i 7 żyniego bardzo słabego występują w okolicach miejscowości Szwalk i Jabłonowo. Najkorzystniejsze warunki glebowe - kompleksy 2 (pszenny dobry), 3 (pszenny wadliwy) oraz 4, występują w rejonie wsi Borkowina, Kucze, Lakiele, Bialskie Pole, Gorczyce, Szwalk, Drozdowo. Niewielkie fragmenty gleb kompleksu 3 znajdują się również w rejonie miejscowości Szwalk na zachodzie.

Większość gleb charakteryzuje niski odczyn ($\text{pH} < 5,5$), co sprawia, iż wymagają one wapnowania. Gleby te cechują się ponadto niską zawartością fosforu i potasu.

Trwałe użytki zielone zajmują 30,9 % powierzchni użytków rolnych gminy. Znaczne ich powierzchnie występują w okolicy wsi Drozdowo, Gorczyce i Lakiele. Łąki i pastwiska zajmują również tereny w sąsiedztwie dolin rzecznych i jezior, a także licznych obniżeń terenu. Użytki zielone zaliczane są głównie do IV i V klasy i zaliczają się głównie do kompleksu średniego (2z) oraz słabego (3z). Wśród łąk klasy IV i V zajmują odpowiednio po 43 % powierzchni, wśród pastwisk natomiast klasa IV zajmuje 57 %, a V-24 %. W większości charakteryzują się słabą kulturą, wynikająca głównie z niewłaściwej ich pielęgnacji. Obecnie użytki zielone wymagają odpowiedniego nawożenia organicznego i pełnej uprawy.

II.3.2. Cele średniookresowe i kierunki działań

Cele:

ZMNIEJSZENIE POWIERZCHNI GRUNTÓW KLASY VI UŻYTKOWANYCH ROLNICZO

ZACHOWANIE GRUNTÓW ORGANICZNYCH

OCHRONA GLEB ZAGROŻONYCH EROZJĄ

Zgodnie z Ustawą z 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2001.62.627 z dnia 20 czerwca 2001 r.) , art. 101, ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności poprzez m.in:

- racjonalne gospodarowanie,
- zachowanie wartości przyrodniczych,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania,
- utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, gdy nie są one dotrzymane.

W zakresie racjonalnego gospodarowania gruntami władze gminy odgrywają istotną rolę bowiem, jednym z wymogów uzyskania pomocy Państwa przy zalesieniu jest przeznaczenie gruntu pod zalesienie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Stąd też można powiedzieć, że świadome działanie przy wyznaczeniu gruntów pod zalesienia pozwala władzom gminy na sterowanie tym procesem. Władze gminy Kowale Oleckie do zalesień wyznaczać będą, w mpzp, przede wszystkim grunty słabych klas bonitacyjnych w rejonach kompleksów leśnych o powierzchni ponad 20 ha i stoków o nachyleniu powyżej 6 ° Zalesienia gruntów najsłabszych i słabych (VI i V klasy) ograniczenia najbardziej uciążliwe dla środowiska prowadzenie działalności rolniczej, ze względu na konieczność stosowania wysokich dawek nawożenia, przy małym kompleksie sorpcyjnym gleby.

Racjonalne gospodarowanie gruntami obejmuje także ograniczenie zjawiska zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na grunty budowlane. Zmiana taka może odbyć się tylko poprzez ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którego wykonawcą jest Wójt (art.17 pkt.4 Ustawy z 27.03. 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717), który stosować będzie następujące zasady ograniczania zmiany przeznaczenia gruntów rolnych:

- ochronę gruntów organicznych, szczególnie w dolinach rzek, rejonach jezior i w terenach bezodpływowych;
- ochronę trwałych użytków zielonych, szczególnie w zlewniach bezpośrednich jezior i terenach bezodpływowych i na tarasach zalewowych w dolinach rzek, dla których preferuje się uznanie w planie jako wyłączonych spod zabudowy
- zachowanie maksymalnej powierzchni gruntów klasy III.

W zakresie zachowania wartości przyrodniczych gleb najistotniejsze działania należą do właścicieli gruntów lub dzierżawców tych gruntów. Podstawowe zasady zostały ujęte w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej i są na bieżąco przekazywane rolnikom w bieżących kontaktach przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego, którego oddział znajduje się w Olecku.

Erozja wietrzna i wodna jest typowa dla gruntów ornych położonych na stokach, dlatego niezbędne będzie stosowanie zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych oraz stałe utrzymanie gleby pod pokrywą roślinną. Jednym z działań które może podjąć gmina w tym zakresie jest

tworzenie alej drzew z gatunków rodzimych, dostosowanych do siedliska, wzdłuż dróg gminnych.

Zachowanie wartości produkcyjnych gleb wymaga także ich melioracji. Dla utrzymania optymalnego uwilgocenia gleby i prawidłowego systemu odwadniania konieczne będzie utrzymanie urządzeń melioracyjnych, rowów i drenażu w dobrym stanie. Eksploatacja tych systemów powinna polegać na regulacji odpływu wód i możliwie długim utrzymaniu zasobów wody w profilu glebowym. Niezbędne jest systematyczne odnawianie systemów melioracyjnych. Zadania w zakresie melioracji leżą w obowiązku WZMiUM i właścicieli lub dzierżawców gruntów.

W zakresie rekultywacji gruntów podstawowe działania przypisano Staroście, który wydaje decyzje o obowiązku poniesienia kosztów rekultywacji, ich wysokość oraz sposobie uiszczenia, a jednocześnie w sytuacji w określonych ustawowo sytuacjach przeprowadza rekultywację gruntów z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

Obecnie nie ma rozpoznania co do konieczności przeprowadzenia rekultywacji gruntów na terenie gminy tj. nie istnieje odpowiadający rejestr terenów, którego przygotowanie leży w kompetencji Starosty. Rozpoznanie potrzeb w zakresie rekultywacji określono w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska jako kluczowe dla dalszych działań w zakresie ochrony gleb. Stworzenie przez Starostę ww rejestru wymagać będzie wsparcia władz gminy. Ze względu na brak rozpoznania gruntów wymagających rekultywacji w niniejszym Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kowale Oleckie przyjmuje się następujące zasady, które będą określały kolejność rekultywacji (z wyjątkiem sytuacji gdy zanieczyszczenie gruntów może zagrażać zdrowiu ludzi, która posiada bezwzględny priorytet realizacji):

- po pierwsze, rekultywowane będą tereny, gdzie oprócz zniszczenia gleby ma miejsce jej zanieczyszczenie w wyniku składowania odpadów stałych;
- po drugie, rekultywowane będą grunty zagrożone masowymi ruchami ziemi.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

OCHRONA GLEB						
1.	Przedsięwzięcie	<i>Udział w przygotowaniu rejestru gruntów wymagających rekultywacji</i>				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2005-2006				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				
2.	Przedsięwzięcie	<i>Rekultywacja gruntów należących do gminy zgodnie z Ustawą Prawo Ochrony Środowiska</i>				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie lub Starostwo Powiatowe				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne/Koordynowane				
	Lata realizacji	W miarę potrzeb				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
				b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	Budżet gminy/ Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych				
	Przedsięwzięcie	<i>Upowszechnienie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych</i>				

3.	Jednostki realizujące	ODR					
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane					
	Lata realizacji	ciągłe					
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011	
		Brak kosztów dodatkowych					
	Źródła finansowania	-					
4.	Przedsięwzięcie	<i>Nasadzenia drzew i krzewów wzdłuż dróg gminnych</i>					
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie					
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne					
	Lata realizacji	Ciągłe					
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011	
		W ramach prac modernizacyjnych istniejących lub budowy nowych dróg					
	Źródła finansowania	-					

II.4. Ochrona zasobów kopalin

II.4.1. Stan wyjściowy

Na terenie gminy Kowale Oleckie znajdują się 3 udokumentowane i zarejestrowane złoża posiadające koncesję na wydobycie surowców naturalnych.

Złoże	Powierzchnia obszaru górniczego [m ²]	Powierzchnia terenu górniczego [m ²]	Surowiec	Użytkownik
Gorczyce, gm. Kowale Oleckie	19 450	30 550	Kruszywo naturalne	Sławomir Makarewicz
Stożne, gm. Kowale Oleckie	19 370	34 632	Kruszywo naturalne	Przeds. Prod. Materiałów Drogowych KRUSZBET S.A. w Suwałkach
Guzy, gm. Kowale Oleckie	7 110	7 110	Surowce ilaste	Z-d Prod. Transportowo-Handl. Cerambud w Suwałkach

Ponadto na terenie gminy występują następujące złoża: Stożne II, Stożne IV, Stożne-Cegielnia.

II.4.2. Cele średniookresowe i kierunki działań

Za podstawowy cel w okresie kierunkowym 2011 uznano:

Poprawa jakości i ochrony powierzchni ziemi

Kierunki działania:

INWENTARYZACJA MIEJSC ‘SWOBODNEJ’ EKSPLOATACJI KRUSZYW MINERALNYCH, ZWYCZAJOWO WYDOBYWANYCH DLA POTRZEB LOKALNYCH I INNYCH WYROBISK POEKSPLOATACYJNYCH

SUKCESYWNA REKULTYWACJA WYROBISK

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. „Prawo ochrony środowiska” regulacje dotyczące ochrony kopalin zapewniają ochronę złóż kopalin polegającą na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących. Dla prawidłowego gospodarowania zasobami kopalin ustala się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego szczególne warunki zagospodarowania terenów, w tym zakaz zabudowy. Ochrona złóż i obszarów perspektywicznych w gminie Kowale Oleckie będzie polegać na uwzględnianiu tych obszarów w planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.

W świetle ochrony powierzchni ziemi istotne znaczenie ma rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przede wszystkim „swobodną” eksploatacją kruszyw na lokalne cele budowlane.

Podstawowym działaniem na rzecz poprawy stanu powierzchni ziemi jest inwentaryzacja miejsc swobodnej eksploatacji kruszyw i innych wyrobisk znajdujących się na terenie gminy, co leży w kompetencji Starosty. Niniejszy program przewiduje wsparcie przez Urząd Gminy działań Starosty w tym zakresie.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na podejmującego eksploatację złoża lub prowadzącego eksploatację obowiązek sukcesywnego prowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz przywracania do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

Szacunkowa wielkość obszarów do rekultywacji na terenie gminy Kowale Oleckie wynosi 1 ha, są to wyrobiska w m. Lakiele, Guzy, Zawady Oleckie i Czukty.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

OCHRONA ZASOBÓW KOPALIN						
1.	Przedsięwzięcie	<i>Wsparcie inwentaryzacja miejsc 'swobodnej' eksploatacji kruszyw mineralnych, zwyczajowo wydobywanych dla potrzeb lokalnych i innych wyrobisk poeksploatacyjnych</i>				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2005-2006				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak dodatkowych kosztów				
	Źródła finansowania	Budżet Starostwa				
2.	Przedsięwzięcie	<i>Sukcesywna rekultywacja wyrobisk należących do gminy Kowale Oleckie</i>				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
				b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania	Budżet gminy				

III. Program. Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne

Jakość środowiska jest jednym z istotnych czynników decydujących o zdrowiu człowieka.

Zasady prozdrowotnej polityki ekologicznej uwzględniającej związku środowiska ze zdrowiem wyraża:

- „Europejska karta środowiska i zdrowia”, przyjęta podczas Pierwszej Europejskiej Konferencji nt. „Środowisko i Zdrowie” we Frankfurcie n. Menem w 1989 roku,
- Deklaracja Drugiej Europejskiej Konferencji Ministrów Środowiska i Zdrowia w Helsinkach w 1994 roku, w której Polska wyraziła potrzebę i gotowość ustanowienia i realizacji narodowego projektu zdrowia środowiskowego,
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, która w art. 68 ust.4 zobowiązuje władze publiczne do zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.

Również w Programie Działań UE w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010, wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienione jest „Środowisko i zdrowie”. Cel strategiczny sformułowany jako „osiągnięcie takiej jakości środowiska, w którym poziomy zanieczyszczeń spowodowanych przez człowieka nie prowadzą do znaczącego wpływu na zdrowie człowieka lub jego zagrożenia”.

Do najważniejszych elementów środowiska mających wpływ na zdrowie należą: wody, powietrze atmosferyczne i gleby a wśród uciążliwości środowiskowych należy wymienić: hałas, odpady komunalne i przemysłowe.

Większość unijnych standardów, którym Polska musi sprostać ubiegając się o członkostwo w Unii Europejskiej dotyczy jakości środowiska. Zadania z tego zakresu należą do najistotniejszych i najbardziej kosztownych, ponieważ obejmują tak ważne dziedziny jak ochrona zasobów wodnych, ochrona powietrza atmosferycznego, gospodarowanie odpadami. Do nich odnosi się również wiele przyjętych przez Polskę zobowiązań międzynarodowych wynikających z podpisanych konwencji i protokołów do konwencji.

III.1. Jakość wód

III.1.1. Stan wyjściowy

Wody powierzchniowe

Obserwacje z lat 1993 - 2002 prowadzone na obszarze gminy Kowale Oleckie, wykazują niską jakość wód powierzchniowych objętych badaniami. W przypadku wód płynących związane jest to głównie ze sposobem zagospodarowania terenów przylegających do cieków, m. in. stosowaniem nawozów i środków ochrony roślin na terenach użytkowanych rolniczo, a także działalnością produkcyjną i hodowlą zwierząt gospodarskich. Ponadto, ok. 57 % mieszkańców nie jest podłączona do kanalizacji. Ścieki gromadzone są w szambach, często nieuszczelnionych, co stwarza bezpośrednie zagrożenia dla czystości wód powierzchniowych. Poprawę ich stanu należy wiązać wobec powyższego głównie z rozbudową sieci kanalizacyjnych i modernizacją istniejących urządzeń.

Największy problem stanowią parametry hydrobiologiczne i wysokie zawartości substancji organicznych, a także stężenia, związków fosforu i azotu azotynowego, powodujące eutrofizację rzek.

Czynnikiem pozytywnie wpływającym na stan czystości wód Ełku jest duże zalesienie obszarów nadrzecznych, które stwarza warunki dla lepszego samooczyszczania się rzek.

Utrzymującą się niską jakość wód jeziornych gminy determinują w dużej mierze uwarunkowania naturalne np. cechy morfometryczne jezior (głębokość, długość linii brzegowej), czy procesy ich starzenia się. Jeziora narażone są na przyjmowanie, wraz z dopływem rzeczny lub ze spływem powierzchniowy, szkodliwych substancji z pól uprawnych i terenów podmokłych, występujących w zlewni bezpośredniej, co jest efektem znacznego urozmaicenia rzeźby terenu i niekorzystnych warunków do infiltracji na obszarach wysoczyznowych.

Dużą podatność na degradację i małą odporność na wpływy antropogeniczne wykazują szczególnie niewielkie i płytkie jeziora, gdzie zbyt duży dopływ biogennych substancji odżywczych, spowodowany ingerencją ludzi w środowisko, powoduje przyspieszenie procesu eutrofizacji i szybsze zarastanie zbiornika.

Głównym problemem pozostaje stan troficzny jezior, tj. nadmierna żyzność, wywołana zbyt dużą produkcją pierwotną, spowodowaną z kolei dopływami znacznych ilości związków azotu i fosforu. Poważne zagrożenie dla stanu wód stojących stwarza także gromadząca się w dużych ilościach substancja organiczna, wpływająca bezpośrednio na małe, niekorzystne dla wód jeziornych, natlenienie, a także czasowe pojawianie się w warstwie przydennej siarkowodoru.

Wody powierzchniowe nie są ujmowane na terenie gminy Kowale Oleckie do zbiorowego zaopatrzenia ludności.

Wody podziemne

W omawianym rejonie wody głównego poziomu użytkowego, występujące w utworach czwartorzędowych, zaliczają się do II klasy, charakteryzującej wody średniej jakości. Wg obserwacji z punktów w Kowalach, Olecku i Siedliskach, stan ich jakości nie ulega zmianom od 1998 roku. Niski i bardzo niski stopień zagrożenia wynika przede wszystkim z dobrej ich izolacji i występowania dużych obszarów leśnych. Na obniżenie jakości wód wpływ mają przede wszystkim takie wskaźniki jak - żelazo, mętność i barwa. To one stanowią o przynależności badanej wody do danej klasy jakości. Należy podkreślić jednak, iż w/w czynniki mają pochodzenie naturalne. Obecne w dużych ilościach żelazo (Fe), wraz z towarzyszącym mu manganem (Mn), jest charakterystyczne dla czwartorzędowych osadów wodnolodowcowych. Podobnie pozostałe - mętność i barwa, które związane są z obecnością związków Fe i Mn oraz substancji organicznej.

Przyczynami antropogenicznego zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego na tym terenie mogą być przede wszystkim: zrzuty ścieków do wód i gruntu, niezgodne z obowiązującymi przepisami składowanie odpadów, a także niewłaściwe stosowanie substancji chemicznych w rolnictwie. Najwięcej punktowych źródeł zanieczyszczeń występuje w rejonie miejscowości Kowale Oleckie. Na granicy gmin Świętajno i Kowale Oleckie natomiast przeważają zanieczyszczenia obszarowe.

Pod względem hydrochemicznym wody piętra czwartorzędowego wykazują mało zróżnicowany, 2 wodorowęglanowo - wapniowy ($\text{HCO}_3 - \text{Ca}$) lub 3 - jonowy charakter wodorowęglanowo - wapniowo - magnezowy ($\text{HCO}_3 - \text{Ca} - \text{Mg}$), rzadziej wodorowęglanowo - wapniowo - sodowy ($\text{HCO}_3 - \text{Ca} - \text{Na}$). Świadczy to o nieznacznych zanieczyszczeniach wód podziemnych w omawianym rejonie, bowiem taki skład chemiczny dominuje w płytkich niskozmineralizowanych wodach strefy aktywnej wymiany.

Na ogół są to wody średnio twarde i twarde, o mineralizacji zawierającej się w granicach 100-600 mg/dm³. Z uwagi na zwiększone zawartości żelaza i manganu (zwłaszcza wody głębiej występujące) wymagają one prostego uzdatnienia, polegającego na odżelazieniu i odmanganianiu. Stan bakteriologiczny tych wód nie budzi zastrzeżeń.

Niską jakość, odpowiadającą III klasie wykazują niezmiennie od roku 1993 wody gruntowe, badane w punkcie w Czerwonym Dworze. Wody te są najbardziej narażone na zanieczyszczenia, szczególnie bakteriologiczne, infiltrujące wraz z wodami opadowymi, z uwagi na płytkie występowanie ich zwierciadła, a także na brak lub niewystarczającą izolację od powierzchni terenu.

Na terenie gminy Kowale Oleckie ujmowane są do zbiorowego zaopatrzenia ludności wody poziomu czwartorzędowego.

Zaopatrzenie w wodę

Stopień zwodociągowania gminy Kowale Oleckie wynosi 81,2%. Na terenie gminy istnieją trzy komunalne sieci wodociągowe, oparte na następujących ujęciach:

- z gminnego ujęcia w Kowalach Oleckich zaopatrywane są Kowale, Lakiele, Kucze, Chełchy, Szeszki i Guzy;
- z gminnego ujęcia w w Stożnem zaopatrywane są wsie: Stożne, Rogówko, Monety, Szarejki, Kiliany, Kilianki, Golubki, Gorczyce, Czuky;
- z gminnego ujęcia w Sokółkach zaopatrywane są wsie: Sokółki, Cicha Wólka, docelowo planowana jest likwidacja niniejszego ujęcia wody.

Przesył i oczyszczanie ścieków

Stopień skanalizowania gminy Kowale Oleckie wynosi – 43%. Na terenie gminy Kowale Oleckie znajduje się:

- gminna oczyszczalnia ścieków w Kowalach Oleckich do której podłączone są częściowo Kowale Oleckie
- oczyszczalnia w m. Stacze Spółdzielnia Mieszkaniowa w Staczach do której podłączona jest część m. Stacze
- oczyszczalnia w m. Drozdowo, Spółdzielnia Mieszkaniowa DROZD w Kowalach Oleckich

III.1.2. Cele średniookresowe i kierunki działań

PRIORYTET:

ZWIĘKSZENIE STOPNIA ZAOPATRZENIA LUDNOŚCI W WODĘ Z WODOCIĄGÓW GMINNYCH DO POZIOMU:

W 2007 – 85%

W 2011 – 90%

Kierunki działania:

SUKCESYWNA REALIZACJA PROGRAMU ZWODOCIĄGOWANIA GMINY

W Programie ochrony środowiska przyjęto następujące zasady etapowania realizacji sieci wodociągowej na terenie gminy:

- W pierwszej kolejności wodociągowane będą obszary rozwoju zainwestowania wskazane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania

przestrzennego i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako obszary rozwoju wielofunkcyjnego, rozwoju usług i drobnej przedsiębiorczości oraz jako obszary rozwoju turystyki; Jako priorytet ustala się wodociągowanie obszarów w rejonach jezior;

- Następnie wodociągowane będą miejscowości o funkcji wspierającej ośrodki gminne, gdzie zlokalizowana jest infrastruktura społeczna;
- Następnie wodociągowane będą miejscowości nie wyposażone w lokalne systemy wodociągowe i lokalne ujęcia wody.

Plan działań w zakresie zwiększenia stopnia zwodociągowania gminy opracowano wg „Program zwodociągowania zachodniej części gminy Kowale Oleckie”.

Przedsięwzięcia przewidywane do realizacji w latach 2004-2011

JAKOŚĆ WÓD-ZWIĘKSZENIE STOPNIA ZWODOCIĄGOWANIA						
1.	Przedsięwzięcie	Modernizacja hydrofornii w Stożnem i rozbudowa wodociągu gminnego w m. Zawady Oleckie i Jabłonowo				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2004				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		4000				
	Źródła finansowania	Budżet gminy/ WFOSiGW, środki pomocowe				
2.	Przedsięwzięcie	Budowa wodociągu w m Żydy, Wężewo, Golubie Wężewskie, Czerwony Dwór, Stacze, Wierzbianka, Leśny Zakątek				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2004				
	Koszty w latach 2004-2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
			2000	2000	1000	
	Źródła finansowania	Budżet gminy/ WFOSiGW, środki pomocowe				

PRIORYTET:

ZWIĘKSZENIE STOPNIA SKANALIZOWANIA GMINY KOWALE OLECKIE DO POZIOMU:

w 2007 R. – 50%

w 2011 R. – 70%

Kierunki działania:

OPRACOWANIE KONCEPCJI GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ DLA GMINY KOWALE OLECKIE

MODERNIZACJA I ROZBUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W MIEJSCOWOŚCI KOWALE OLECKIE

Najważniejsza z punktu widzenia ochrony wód jest ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001. Ustawa ta ostatecznie wprowadza i reguluje zasady zlewniowego zarządzania gospodarką wodną.

Wprowadzenie regionów zlewniowych jest zgodne z duchem i literą prawa przepisów Unii Europejskiej, a w szczególności Ramową Dyrektywą Wodną (2000/60/WE) oraz dyrektywami:

- 96/61/EEC dotyczącą zintegrowanej ochrony przed zanieczyszczeniem

- 91/271/EEC w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych
- 91/676/EEC w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami, pochodzącymi ze źródeł rolniczych
- 76/464/EEC w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego przez niektóre substancje niebezpieczne odprowadzane do środowiska wodnego.

Gmina Kowale Oleckie nie posiada programu rozwoju kanalizacji na terenie gminy. W Programie Ochrony Środowiska przyjęto założenia, że docelowo system przesyłu ścieków będzie obejmował przede wszystkim miejscowości powyżej 30 mieszkańców i obszary rozwoju nowego zagospodarowania.

W latach 2004 – 2007 zostaną skanalizowane wsie Sokółki i Stożne. Ponadto, Urząd Gminy Kowale Oleckie przejmie istniejącą oczyszczalnię ścieków Staczach.

OPRACOWANIE KONCEPCJI GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ DLA GMINY KOWALE OLECKIE

Wykonanie koncepcji rozwoju kanalizacji dla gminy Kowale Oleckie jest podstawowym dokumentem do dalszego planowania działań w zakresie gospodarki ściekowej. Dokument taki zostanie opracowany w 2005 r. Szacunkowy koszt opracowania koncepcji porządkowania gospodarki ściekowej na terenie gminy Kowale Oleckie wynosi –50 tys. zł.

Pozostałe kierunki działań w zakresie jakości wód

INWENTARYZACJA UJĘĆ WÓD PODZIEMNYCH ZE WSKAZANIEM NA DALSZE UŻYTKOWANIE LUB LIKWIDACJĘ

Na terenie gminy Kowale Oleckie znajduje się ponad 20 studni głębinowych ujmujących czwartorzędowy poziom wodonośny. Znaczna część z ww studni jest obecnie nieużytkowana, przy czym jedynie niewielki odsetek został zlikwidowany. Niezabezpieczone studnie głębinowe mogą stanowić drogę migracji zanieczyszczeń powierzchniowych do wód głębinowych, stąd też istotne jest rozpoznanie szczegółowe obecnego stanu studni i określenie kierunku dalszych działań.

Na poziomie powiatu zostanie wykonana przez Starostę w latach 2005-2006 inwentaryzacja ujęć wód podziemnych dla wszystkich gmin tworzących powiat. Urząd Gminy Kowale Oleckie w miarę możliwości wesprze działania Starosty w tym zakresie, a w następnych latach w zależności od ustaleń inwentaryzacji i zaleceń co do dalszego użytkowania sukcesywnie będzie likwidował należące do gminy studnie.

Przedsięwzięcia przewidywane do realizacji w latach 2004-2011

JAKOŚĆ WÓD-ZWIĘKSZENIE STOPNIA SKANALIZOWANIA POWIATU						
1.	<i>Przedsięwzięcie</i>	<i>Opracowanie koncepcji gospodarki ściekowej dla gm. Kowale Oleckie</i>				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2006				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
	Źródła finansowania	Budżet gminy, WFOŚiGW, środki pomocowe				
2.	<i>Przedsięwzięcie</i>	<i>Rozwój kanalizacji w m. Stożne i Sokółki</i>				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2007-2011				
	Koszty w latach 2004 – 2011	2004	2005	2006	2007	2008-2011

	(w tys. PLN)	700	700	700	700	
	Źródła finansowania	Budżet gminy, WFOŚiGW, środki pomocowe				
3.	Przedsięwzięcie	Rozwój kanalizacji w pozostałych miejscowościach gminy				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2007-2011				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
						4000
	Źródła finansowania	Budżet gminy, WFOŚiGW, środki pomocowe				
4.	Przedsięwzięcie	Wparcie inwentaryzacji ujęć wód podziemnych				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2004-2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania					
5.	Przedsięwzięcie	Sukcesywna realizacja zaleceń po inwentaryzacji ujęć na ujęciach należących do gminy				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2006-2011				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
				b.d.	b.d.	b.d.
	Źródła finansowania					

III.2. Gospodarka odpadami

III.2.1. Stan wyjściowy

Zgodnie z treścią art. 3 ustawy o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz.U. Nr 62, poz. 628), odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Tak, więc odpady komunalne powstają w:

1. Gospodarstwach domowych
2. Obiektach infrastruktury takich jak: handel, usługi, szkolnictwo, obiekty turystyczne, obiekty działalności gospodarczej i wytwórczej

Na podstawie wskaźników zamieszczonych w krajowym planie gospodarki odpadami oraz danych demograficznych oszacowano ilość wytworzonych w roku 2002 odpadów gminie Kowale Oleckie na 1,377 tys. Mg.

Na podstawie ankiety wypełnionej przez gminę określono masę wytworzonych (zbieranych) odpadów komunalnych: w 2001 r. – 160,0 Mg i w 2002 – 174,0 Mg. Na podstawie szacunków ilości odpadów wytwarzanych i ilości odpadów zbieranych w gminie ocenia się, że w roku 2002 w Kowalach Oleckich zebrano jedynie ok. 12,6% masy wytworzonych odpadów komunalnych.

Na terenie gminy Kowale Oleckie nie ma selektywnej zbiórki odpadów. Ilość mieszkańców objętych zorganizowanym, systemem zbiórki odpadów komunalnych wynosi w gminie Kowale Oleckie – 50%.

Biorąc pod uwagę powyższe należy uznać, że stan obsługi mieszkańców gminy Kowale Oleckie w zakresie odbioru wytworzonych przez nich odpadów komunalnych jest bardzo zły (procent odbieranych odpadów jest najniższy w powiecie). Część nieodbieranych odpadów trafia do środowiska w sposób niekontrolowany (spalanie) powodując jego zanieczyszczenie. Na terenach wiejskich część odpadów jest wykorzystywana w żywieniu zwierząt lub kompostowana. Odpady mające właściwości energetyczne (drewno, papier, tworzywa sztuczne) są spalane, co w przypadku tworzyw sztucznych należy uznać za zjawisko bardzo niebezpieczne dla środowiska (m.in. emisja chloru, dioksyn i furanów).

III.2.2. Cele średniookresowe i kierunki działań

Poniżej przedstawiono założenia Planu gospodarki odpadami dla powiatu oleckiego. Opracowanie Planu gospodarki odpadami dla gminy Kowale Oleckie planowane jest na luty 2004 r. Dopuszcza się weryfikację poniższych zapisów zgodnie z ustaleniami Planu gospodarki odpadami dla gminy Kowale Oleckie.

Cel strategiczny średniookresowy do roku 2011

**ZMINIMALIZOWANIE ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW W SEKTORZE KOMUNALNYM ORAZ
WDROŻENIE NOWOCZESNEGO SYSTEMU ICH ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA**

Ochrona środowiska przed odpadami powinna być traktowana jako priorytetowe zadanie, ponieważ odpady stanowią źródło zanieczyszczeń wszystkich elementów środowiska. Podany powyżej cel ekologiczny do 2011 roku jest zgodny z celem nadrzędnym polityki ekologicznej państwa w odniesieniu do gospodarki odpadami (zapobieganie powstawaniu odpadów, odzysk surowców i ponowne wykorzystanie odpadów, bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów niewykorzystanych).

Cele na lata 2004 – 2007:

1. *Objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców gminy.*
2. *Skierowanie w roku 2007 na składowiska do 31 % (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji*
3. *Osiągnięcie w roku 2007 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów*):*
 - opakowania z papieru i tektury: 48 %,
 - opakowania ze szkła: 40 %,
 - opakowania z tworzyw sztucznych: 25 %,
 - opakowania metalowe (stalowe i aluminiowe): 38 %,
 - opakowania wielomateriałowe: 25 %,
 - odpady wielkogabarytowe: 32 %
 - odpady budowlane: 24 %
 - odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych): 28 %
4. *Deponowanie na składowiskach nie więcej niż 78 % wytworzonych odpadów komunalnych.*

*) Wartości przedstawione powyżej są wartościami minimalnymi jakie powinny być uzyskane na terenie gminy Kowale Oleckie

Cele na lata 2008 – 2011:

1. *Deponowanie na składowiskach w roku 2011 nie więcej niż 67 % wszystkich odpadów komunalnych.*
2. *Skierowanie w roku 2011 na składowiska nie więcej niż 44 % (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji*
3. *Osiągnięcie w roku 2011 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów:*
 - opakowania z papieru i tektury: 48 %,
 - opakowania ze szkła: 48 %,
 - opakowania z tworzyw sztucznych: 25 %,
 - opakowania metalowe (stalowe i aluminiowe): 25 %,
 - opakowania wielomateriałowe: 24 %,
 - odpady wielkogabarytowe: 54 %
 - odpady budowlane: 44 %
 - odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych): 59 %

Kierunki działań:

1. Podnoszenie świadomości społecznej obywateli, w szczególności w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów.
2. Utrzymanie przez gminę lub Powiat kontroli nad zakładami przetwarzania odpadów komunalnych, co jest istotne z punktu widzenia rozwoju racjonalnej gospodarki odpadami

3. Podniesienie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju selektywnej zbiórki odpadów komunalnych ulegających biodegradacji
4. Wdrażanie selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych, budowlanych i niebezpiecznych
5. Redukcja w odpadach kierowanych na składowiska zawartości składników biodegradowalnych.
6. Modernizacja składowisk odpadów komunalnych, które nie spełniają wymogów ochrony środowiska, a będą użytkowane do czasu wprowadzenia rozwiązań ponadlokalnych.
7. Intensyfikacja działań w zakresie zamykania, rekultywacji lub modernizacji nieefektywnych lokalnych składowisk odpadów komunalnych
8. Inwentaryzacja „dzikich wysypisk” wraz z opracowaniem programu ich likwidacji oraz sposobu zapobiegania ich powstawaniu
9. Opracowanie systemu odbioru odpadów z terenów turystycznych oraz jego wdrożenie

Przy opracowywaniu planu działań w sferze gospodarki odpadami komunalnymi na obszarze Powiatu Oleckiego kierowano się następującymi przesłankami:

- i. Docelowym rozwiązaniem jest kierowanie odpadów do najbliższego Zakładu Zagospodarowania Odpadów poza Powiatem Oleckim (ZZO).
- ii. Do czasu wybudowania ZZO w ekonomicznie i organizacyjnie uzasadnionej odległości, odpady komunalne unieszkodliwiane będą poprzez składowanie na zmodernizowanym składowisku w Olecku.
- iii. Na obszarze gmin dostarczających odpady na zmodernizowane składowisko odbywa się segregacyjna zbiórka odpadów.
- iv. Na terenach wiejskich oraz miejskich z zabudową jednorodzinną preferowane będzie kompostowanie odpadów biodegradowalnych we własnym zakresie.
- v. Wysegregowane odpady z poszczególnych gmin kierowane będą do najbliższej położonego ZZO, natomiast odpady niesegregowane będą deponowane na lokalnych składowiskach do czasu ich wypełnienia lub konieczności ich zamknięcia z innych powodów. Odpady powstające z doczyszczania surowców wtórnych w ZZO będą deponowane na składowisku wchodzącym w skład Zakładu.

Zebrane selektywnie odpady komunalne (odpady organiczne, surowce wtórne) poddawane będą w pierwszej kolejności procesowi odzysku (materiałów lub energii). Pozostałe odpady (tzw. odpady komunalne niesegregowane, odpady resztkowe) oraz odpady z procesów przetwarzania odpadów zebranych selektywnie, deponowane będą na składowiskach.

Zarówno system zbiórki opakowaniowych surowców wtórnych jak i system odbioru odpadów niebezpiecznych od mieszkańców będzie uzupełnieniem systemów postępowania z odpadami opakowaniowymi i niebezpiecznymi wynikających z:

- Ustawy z dnia 11 maja 2001r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz.U.2001.63.638).

- Ustawy z dnia 11 maja 2001r o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej. (Dz.U.2001.63.639).

Rozdział III Program. Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne – Gospodarka odpadami

Szacunkowy koszt inwestycyjny zadań w gospodarce odpadami komunalnymi w latach 2004 – 2007 i 2008 - 2011

Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Okres realizacji	Szacunkowe koszty (w tys. zł)					Potencjalne źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007	2008-2011	
Zakup pojemników do zbiórki surowców wtórnych	Urzędy gmin	2004 - 2011	77,5				74	fundusze gminne i powiatowe, środki pomocowe
Zakup pojemników do zbiórki odpadów niebezpiecznych	Urzędy gmin, Starostwo	2004 - 2006	10				-	
Zakup pojemników na odpady niesegregowane	Urzędy gmin	2004 - 2011	1 330,5				1 320,5	
Zakup Mobilnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych	Urzędy gmin, Starostwo	2008 - 2011	-	-	-	-	30,0	
Organizacja Gminnych Punktów Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych	Urzędy gmin, Starostwo	2008 - 2011	-	-	-	-	240,0	
Budowa kompostowni pryzmowej przy składowisku odpadów w Olecku	Urzędy gmin, Starostwo, Urząd Marszałkowski	2004 - 2007	923				-	fundusze gminne i powiatowe, środki pomocowe
Stanowisko do tymczasowego magazynowania i waloryzacji odpadów niebezpiecznych przy składowisku odpadów w Olecku (wraz z wyposażeniem)		2004 - 2007	33				-	
Modernizacja składowiska w Olecku		2004 - 2009	620,0				-	
Rozbudowa składowiska w Olecku	Urzędy Gmin, Starostwo	2004 - 2007	750,0				-	
Rekultywacja składowisk w Kowalach Oleckich, Świętajnie i Wieliczkach	Urzędy Gmin, Starostwo	2009 - 2011	-				3525,0*	

*) wartość średnia

Zestawienie i koszt działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w sektorze gospodarczym na lata 2004 – 2007 na terenie Powiatu Oleckiego

Rozdział III Program. Jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne – Gospodarka odpadami

Lp	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Okres realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	
Zadania nieinwestycyjne								
1	Działania związane z unieszkodliwianiem odpadów zawierających PCB	WIOŚ, Urząd Woj., starostwo	2004 - 2006	10				Fundusze celowe, programy pomocowe
Przedsięwzięcia inwestycyjne								
2	Wdrażanie w zakładach przemysłowych „Czystszych Technologii”, w tym odzysku i unieszkodliwiania odpadów	Zakłady przemysłowe	2004 - 2005	50				środki własne
3	Budowa kwatery do składowania odpadów azbestowych	Urzędy gmin	2004 - 2006	1 000				Środki własne, fundusze celowe, fundusze powiatowe, gminne, programy pomocowe
Razem				1 060				

III.3. Jakość powietrza atmosferycznego

III.3.1. Stan wyjściowy

Wg danych statystycznych obszar gminy Kowale Oleckie, podobnie jak całego powiatu oleckiego należy do najczystszych pod względem stanu jakości powietrza w województwie. Emisja SO₂, pyłu i NO_x w powiecie oleckim stanowi niecały 1 %, a CO natomiast ok. 3 % całkowitej emisji w województwie. Wyniki badań z lat 1993-2001 pokazują wyraźną tendencję spadkową w przypadku związków siarki i nieco mniejszy spadek zawartości związków azotu w powietrzu. Mierzone wartości nie przekraczają dopuszczalnych dla nich poziomów.

Głównymi źródłami zorganizowanej emisji na terenie gminy pozostają procesy energetycznego spalania paliw, przy nadal niewielkim udziale paliw ekologicznych. Nierozwiązany pozostaje problem wykorzystania w celach grzewczych biopaliw np. drewna i materiałów drewnopochodnych co wpłynęłoby na zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do powietrza, zwłaszcza pyłów i SO₂. Istotnym źródłem emisji zanieczyszczeń pozostaje również chów zwierząt.

III.3.2. Cele średniookresowe i kierunki działań

Cel:

POPRAWA JAKOŚCI I OCHRONA POWIETRZA

Kierunki działania:

WPROWADZENIE W MPZP ZAPISÓW O ZAKAZIE STOSOWANIA KOTŁÓW WĘGLOWYCH

WPIERANIE PRZEZ GMINĘ PRZEDSIĘBIORCÓW W ZAKRESIE POZYSKIWANIA ŚRODKÓW NA REALIZACJĘ INWESTYCJI OGRANICZAJĄCYCH EMISJĘ

MODERNIZACJA KOTŁOWNI W OBIEKTACH ADMINISTROWANYCH PRZEZ URZĄD GMINY (ZMIANA NOŚNIKA ENERGII Z WĘGLA NA PRZYJAZNY ŚRODOWISKU)

Kompleksową regulację UE w tej dziedzinie stanowi tzw. dyrektywa ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu - 96/62/EC. Określa ona podstawowe ramy prawne, w tym ujednolicone metody i kryteria oceny jakości powietrza i jest uzupełniana licznymi pochodnymi aktami prawnymi.

Ustawa *Prawo Ochrony Środowiska* uwzględnia praktycznie wymagania wszystkich dyrektyw UE.

Zgodnie z Prawem ochrony środowiska oceny jakości powietrza dokonuje wojewoda. Według badań z 2002 r. teren powiatu oleckiego pod względem emisji SO₂, CO i NO₂ został zaliczony do IIIb klasy czystości tj. o najlepszej czystości powietrza. Jedynie pod względem zawartości w powietrzu pyłu zawieszonego teren powiatu zaklasyfikowano do klasy I, o najniższej czystości. W związku z zaliczeniem obszaru powiatu do klasy I Wojewoda określi w drodze rozporządzenia program ochrony powietrza.

UG Kowale Oleckie obecnie opracowuje w ramach Stowarzyszenia Zielona Energia na Mazurach „Projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe” (zgodnie z art.19 Ustawy Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r.- Dz. U. Nr 54, poz. 348). Jednocześnie stosując zasadę przezorności w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego rejonów przeznaczonych pod rozwój zwartej zabudowy jednorodzinnej w granicach m. Kowale Oleckie wprowadzony zostanie zakaz instalowania kotłów węglowych.

Na terenach wiejskich, gdzie względy ekonomiczne ograniczają rozwój gazyfikacji i sieci ciepłowniczej w znaczącym stopniu wykorzystywane będą lokalne zasoby energii odnawialnej i wprowadzane takie źródła energii jak gaz i olej. Poza emisją zanieczyszczeń typowych przy spalaniu tradycyjnych paliw, duży problem stanowi spalanie w paleniskach domowych i lokalnych kotłowniach materiałów takich jak opakowania z powłoką aluminiową, butelki PET, powodujących emisję substancji specyficznych do powietrza.

Czynnikiem wspierającym ograniczenie emisji niskiej będzie edukacja ekologiczna zarówno młodzieży szkolnej jak i wszystkich mieszkańców, ukierunkowana na zakorzenienie właściwych zachowań proekologicznych i ograniczenie zjawiska spalania ww odpadów.

Dodatkowym działaniem powodującym zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą, co skutkuje zmniejszeniem emisji niskiej, będzie termorenowacja zasobów budownictwa wielorodzinnego i budynków administracji i infrastruktury społecznej takich jak szkoły itp. Dotychczasowe doświadczenia w realizacji programu oszczędności energii wskazują na duży potencjał możliwości obniżenia zużycia energii w budynkach mieszkalnych usługowych i użyteczności publicznej.

W Programie ochrony środowiska przyjmuje się, że modernizację kotłowni lokalnych w budynkach administracji publicznych i infrastruktury społecznej będą realizowane jednocześnie z termoizolacją tych budynków.

Władze gminne przeprowadzą w latach 2004-2011 modernizację kotłowni lokalnych przez nich administrowanych.

Ponadto, istotne znaczenie dla ograniczenia emisji będą miały także inwestycje w zakresie pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, które zostały opisane w dalszym rozdziale pt: Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.

Wójt wspierać będzie przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków na realizację inwestycji ograniczających emisje. Jednocześnie Starostwo stymulować będzie zakłady do samokontroli poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (ISO 14 000) oraz dobrowolnych działań nienormatywnych (np. czystsza produkcja). Jednakże najistotniejsze instrumenty stymulacji znajdują się w rękach władz państwowych.

Innymi działaniami w zakresie ograniczenia emisji z produkcji przemysłowej są następujące działania, które koordynowane będą przez Starostę, a realizowane przez przedsiębiorstwa:

- wdrożenie zintegrowanych pozwoleń w zakładach znajdujących się na liście instalacji IPPC
- wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT).

Przedsięwzięcia przewidywane do realizacji w latach 2004-2011

JAKOŚĆ POWIETRZA-POPRAWA JAKOŚCI I OCHRONA POWIETRZA						
1.	Przedsięwzięcie	<i>Termoizolacja i modernizacja kotłowni lub podłączenie do m.s.c. budynków administrowanych przez gminę</i>				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2004-2011				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	
	Źródła finansowania	Budżet gminy, WFOŚiGW,				

2.	Przedsięwzięcie	<i>Ograniczenie emisji z instalacji przemysłowych przez wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków na ten cel</i>				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				

III.4. Hałas

III.4.1. Stan wyjściowy

Na terenie gminy Kowale Oleckie uciążliwości hałasowe są niewielkie i mają charakter lokalny. Ponadto stan klimatu akustycznego ulega stopniowej poprawie dzięki działaniom, prowadzonym głównie w zakładach przemysłowych.

Problemem pozostaje nadmierny hałas w otoczeniu szlaków komunikacyjnych, szczególnie uciążliwy w rejonie najgęściej zaludnione miejscowości - Kowale Oleckie.

III.4.2. Cele średniookresowe i kierunki działań

W Programie ochrony środowiska dla gminy Kowale Oleckie postawiono sobie dwa cele do realizacji w ograniczania uciążliwości hałasu:

OGRANICZENIE UCIAŹLIWOŚCI HAŁASU KOMUNIKACYJNEGO ZWIĄZANEGO Z RUCHEM TRANZYTOWYM DLA MIESZKAŃCÓW NAJGĘŚCIEJ ZALUDNIONYCH OBSZARÓW GMINY

ZAPEWNIENIE DOBRYCH WARUNKÓW AKUSTYCZNYCH NA TERENACH PRZEZNACZONYCH NA CELE REKREACYJNO-WYPOCZYNKOWE

Kierunki działania:

OGRANICZENIE UCIAŹLIWOŚCI HAŁASU KOMUNIKACYJNEGO ZWIĄZANEGO Z RUCHEM TRANZYTOWYM DLA MIESZKAŃCÓW NAJGĘŚCIEJ ZALUDNIONYCH OBSZARÓW GMINY

Przyjęto, za cel kierunkowy do realizacji po roku 2015 wyprowadzenie ruchu tranzytowego z terenów najgęściej zaludnionych poprzez budowę obwodnic.

Do roku 2007 za cel przyjęto ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego związanego z ruchem tranzytowym w Kowalach Oleckich wzdłuż ul. Kościuszki.

Zgodnie z art. 117, ust.3 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska, Dz.U. 2001.Nr 62 poz.627 z dnia 20 czerwca 2001 r. w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska można określić tereny dla których będzie wykonywana ocena stanu akustycznego środowiska. W „Programie dla powiatu oleckiego” dla ww teren w miejscowości Kowale Oleckie ustalono wykonywanie takiej oceny.

Podstawą działań w zakresie ograniczenia uciążliwości hałasu będzie rozpoznanie stanu klimatu akustycznego. Stąd też pierwszym działaniem Starostwa będzie złożenie wniosku do Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska o przeprowadzenie pomiarów hałasu ww rejonach Olecka i Kowal Oleckich. Przewiduje się, że badania zostaną wykonane w 2004 r. Jeżeli wyniki wskażą na przekroczenie wartości progowych poziomu hałasu, wówczas Starosta opracuje mapę akustyczną rejonu, gdzie stwierdzono przekroczenia, a następnie program działań, których celem będzie dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego.

Jeżeli wyniki badań nie wskażą na przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu wówczas, zgodnie z prawem, Starosta nie ma obowiązku podejmowania jakichkolwiek działań.

ZŁOŻENIE WNIOSKU DO RADY POWIATU O WPROWADZENIE OGRANICZENIA LUB ZAKAZU UŻYWANIA JEDNOSTEK PŁYWAJĄCYCH LUB NIEKTÓRYCH ICH RODZAJÓW NA OKREŚLONYCH ZBIORNIKACH POWIERZCHNIOWYCH NA TERENACH PRZEZNACZONYCH NA CELE REKREACYJNO-WYPOCZYNKOWE

Większość bazy noclegowej znajdującej się na gminy zlokalizowana jest wokół jezior. Istotnym czynnikiem kształtującym stan akustyczny środowiska na tych terenach jest ruch łodzi o napędzie motorowym. Podstawowe narzędzie regulujące używanie łodzi motorowych

na poszczególnych akwenach zostało, zgodnie z art. 116 Ustawy Prawo Ochrony Środowiska, Dz.U. 2001.Nr 62 poz.627 z dnia 20 czerwca 2001 r., przekazane radzie powiatu, która ma prawo podjąć stosowną uchwałę.

Obecnie UG Kowale Oleckie rozważy konieczność wprowadzenia ograniczeń w użytkowaniu jednostek pływających lub niektórych ich rodzajów na poszczególnych jeziorach w rejonie gminy i złoży do Rady Powiatu odnośny wniosek.

Przedsięwzięcia przewidywane do realizacji w latach 2004-2011

HAŁAS						
1.	Przedsięwzięcie	<i>Ograniczenie uciążliwości ruchu tranzytowego w m. Kowale Oleckie</i>				
	Jednostki realizujące	Starostwo				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2004-2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				
1.	Przedsięwzięcie	<i>Ograniczenie ruchu łodzi motorowych na terenie wybranych jezior</i>				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2004				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		Brak kosztów dodatkowych				
	Źródła finansowania	-				

III.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

III.5.1. Stan wyjściowy

Zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. Nr 60, poz.627 art. 123,124) oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Aktualizowany corocznie rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku z wyszczególnieniem przekroczeń dotyczących: terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności prowadzony jest przez wojewodę.

W Raporcie WIOŚ o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego na rok 2001 nie znajdują się dane dotyczące pomiarów pól elektromagnetycznych. Na terenie gminy Kowale Oleckie nie występują przedsięwzięcia, które zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, np.: napowietrzne linie energetyczne o napięciu znamionowym wynoszącym powyżej lub równe 220 kV, czy instalacje do spalania paliw o mocy powyżej lub równej 300 MW. W związku z powyższym należy stwierdzić, że oddziaływanie pól elektromagnetycznych nie stanowi uciążliwości na terenie gminy Kowale Oleckie.

III.5.2. Cele średniookresowe i kierunki działań

W Programie ochrony środowiska dla gminy Kowale Oleckie postawiono za cel:

BIEŻĄCA KONTROLA ŹRÓDEŁ EMISJI PROMIENIOWANIA ELEKTROMAGNETYCZNEGO

Głównym działaniem z zakresu ochrony przed polami elektromagnetycznymi będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia promieniowaniem. Kolejnym ważnym zadaniem służącym do realizacji celu będzie wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem (II PEP). Zapisy te będą podstawą do wprowadzenia stref ograniczonego użytkowania wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych gdzie rejestruje się przekroczenie dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego. W przypadku nowych urządzeń należy poszukiwać niskokonfliktowych lokalizacji.

III.6. Awarie

III.6.1. Stan wyjściowy

Na terenie gminy Kowale Oleckie problem nadzwyczajnych zagrożeń środowiska to zdarzenia związane z wypadkami w trakcie tranzytu niebezpiecznych substancji przez teren gminy, wypadkami zanieczyszczenia wód substancjami niebezpiecznymi, ale także potencjalnie emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania, w których występują niebezpieczne substancje.

III.6.2. Cel średniookresowy i kierunki działań

Cel:

Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii

Kierunki działania:

Szczególne obowiązki w tym zakresie spoczywają na Zespole Kryzysowym powołanym przez Starostę, który koordynuje działania służb gminnych, policji i straży pożarnej w wypadkach awarii, określając m.in.: procedury działania w trakcie wystąpienia niebezpieczeństwa. Najważniejszym ogniwem działania jest Powiatowa Straż Pożarna, która posiada specjalistyczny sprzęt do usuwania niebezpiecznych substancji. UG Kowale Oleckie w miarę możliwości wspierać będzie Ochotniczą Straż Pożarną, która wspiera PSP.

Przedsięwzięcia przewidywane do realizacji w latach 2004-2011

AWARIE						
1.	Przedsięwzięcie	Wsparcie modernizacji usprzętowania OSP				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	Ciągłe				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		5	5	5	5	15
	Źródła finansowania	GFOŚiGW				

IV. Program. Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii

Stale rosnący udział kosztów pozyskania energii, surowców ze źródeł pierwotnych i wody w kosztach produkcyjnych wpływa niekorzystnie na konkurencyjność gospodarki. Na poziomie zakładu przemysłowego uzyskanie efektów zmniejszania wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności jest uzależnione od wprowadzania najlepszej technologii (BAT) oraz skutecznego zarządzania środowiskowego (normy ISO serii 14000, EMAS, programy „Czystej produkcji”, itp.).

IV.1. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

IV.1.1. Stan wyjściowy

Obszar gminy Kowale Oleckie znajduje się w granicach dwóch dużych jednostek hydrologicznych:

- dorzecza Pregoly (część centralna, północna i wschodnia).
- dorzecza Wisły (część południowo-zachodnia)

Pomiędzy nimi, na obszarze Wzgórz Szeskich w rejonie miejscowości Golubie Węzówskie, Węzewo i Szarejki, przebiega dział wodny I rzędu.

W obrębie dorzecza Pregoly, największym ciekim jest rzeka Gołdapa (Jarka), stanowiąca podstawowy element sieci hydrograficznej dla przeważającej części gminy.

W obrębie dorzecza Wisły znajduje się, płynąca przy zachodniej granicy gminy rzeka Ełk (tu jako Czarna Struga).

Sieć hydrograficzną tworzą również rzeka Mazurka, uchodząca do jeziora Łażno już na terenie sąsiedniej gminy Świętajno i łącząca się z Ełkiem (Łażną Strugą), a także szereg drobnych cieków powierzchniowych, o zazwyczaj małym przepływie.

Na terenie gminy Kowale Oleckie występują ponadto kilkanaście jezior, które usytuowane są w południowo-zachodniej jej części, na obszarze Pojezierza Ełckiego. Do największych należą: Szwałk Wielki (235,63 ha) i Pilwąg (142,32 ha). Pozostałe mają znacznie mniejszą powierzchnię. Jeziora należą głównie do jezior o założeniach rynnowych i mają charakter przepływowy.

Do elementów infrastruktury wodnej mającej na celu uregulowanie i właściwe kształtowanie stosunków wodnych w gminie należą:

- zastawki na odpływach z jezior, umożliwiające utrzymanie w nich stałego poziomu wody, zatrzymanie nadmiaru wód roztopowych i stworzenie rezerw na okres suszy letniej,
- zastawki i jazy rzeczne umożliwiające prowadzenie nawodnień,

Istniejące obiekty hydrotechniczne mają znaczenie lokalne tzn. nie wpływają na kształtowanie stosunków wodnych w ujęciu zlewniowym. Brak jest sztucznych zbiorników retencyjnych.

Obszar gminy nie należy do obszarów zagrożonych powodzią. Jedynie lokalnie mogą wystąpić podtopienia bezpośrednio przylegających do wód powierzchniowych terenów rolnych i leśnych.

IV.1.2. Cele średniookresowe i kierunki działań

Cel:

RACJONALIZACJA WYKORZYSTANIA ZASOBÓW WODNYCH W ZLEWNIACH, W TYM ZMNIEJSZENIE ZUŻYCIA WODY PODZIEMNEJ DO CELÓW PRZEMYSŁOWYCH

Kierunki działania:

BIEŻĄCA KONSERWACJA CIEKÓW POWIERZCHNIOWYCH

OCZYSZCZANIE JEZIOR I ZBIORNIKÓW WODNYCH

MINIMALIZACJA WYKORZYSTANIA WÓD PODZIEMNYCH Z UJĘĆ WŁASNYCH I WODY WODOCIĄGOWEJ DO CELÓW PRZEMYSŁOWYCH

MINIMALIZACJA STRAT WODY W SYSTEMACH WODOCIĄGOWYCH

Główny kierunek działań wynika z działań podejmowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Jest to opracowanie planów gospodarowania wodą w zlewniach (w naturalnych granicach hydrograficznych). Do końca 2003 roku dyrektorzy RZGW zobowiązani są do opracowania wykazów wód (zgodnie z ustawą Prawo wodne) a do końca 2004 roku sporządzić analizy: stanów zasobów wodnych w regionach wodnych oraz ekonomicznego gospodarowania wodami w regionach wodnych.

Polityka Ekologiczna Państwa w zakresie zmniejszenia wodochłonności produkcji wymaga aby w okresie 1990 – 2010 zmniejszyć wodochłonność produkcji o 50%. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle). W terminie do 2004 roku, wskaźniki zużycia wody zostaną wprowadzone do systemu statystyki publicznej i zostanie określony zakres i sposób wykorzystania tych wskaźników w regionalnych i lokalnych programach ochrony środowiska. Stąd stosowne limity zostaną wprowadzone do programu ochrony środowiska gminy Kowale Oleckie podczas pierwszej weryfikacji niniejszego dokumentu (tj. pod koniec 2007 roku).

W sferze gospodarki komunalnej wskazane jest zintensyfikowanie działań przedsiębiorstw wodociągowych, ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody w systemach przesyłowych

W zakresie poprawy warunków retencyjnych obszaru konieczne jest odtworzenie systemów melioracyjnych, oczyszczenie zbiorników retencyjnych przy elektrowniach wodnych, oczyszczanie dolin rzecznych.

Część zadań w zakresie oczyszczania jezior i zbiorników wodnych została przedstawiono w rozdziale Ochrona przyrody i krajobrazu.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ						
1.	Przedsięwzięcie	Melioracje około 60 ha w obrębie Monety				
	Jednostki realizujące	WZMiUW				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2004 – 2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
	Źródła finansowania	b.d.				
		Budżet WZMiUW				
	Przedsięwzięcie	Modernizacja systemów wodociągowych w gm. Kowale Oleckie				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				

*Rozdział IV Program. Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii –
Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią*

2.	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne				
	Lata realizacji	ciągłe.				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		20	20	20	20	80
	Źródła finansowania	Budżet gminy				
3.	Przedsięwzięcie	<i>Rekultywacja oczka wodnego przy Cegielni</i>				
	Jednostki realizujące	WZMiUW/Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2004-2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		50	50			
	Źródła finansowania	WZMiUW, budżet gminy				

IV.2. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Średni wskaźnik produkcji energii ze źródeł odnawialnych w Unii Europejskiej wynosi 5,8% w ogólnej produkcji energii. Dla Polski wskaźnik ten wynosi 2,8%. W strukturze źródeł energii odnawialnej dominuje energia z biomasy, następnie energia wodna i pozostałe źródła. Dla województwa warmińsko-mazurskiego przyjęto w projekcie Programu ochrony Środowiska udział energii z odnawialnych zasobów energetycznych do co najmniej 7,5 % w 2010r. a 3,6 % w roku 2006. Jednocześnie w Programie dla województwa stwierdzono, że ze względu na charakter występowania OZE wskazane jest wykonanie przez poszczególne powiaty strategii pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

IV.2.1. Stan wyjściowy

Źródła energii na terenie gminy to przede wszystkim źródła ciepła czyli lokalne kotłownie i indywidualne systemy zaopatrzenia w ciepło. Niewielka część kotłowni została w ostatnim okresie zmodyfikowana i jako paliwo jest tam używany – olej opałowy.

Obecnie na terenie gminy łączna moc kotłów i elektrowni wynosi około 10 MW, z czego około 1 MW wytwarzane z oleju opałowego.

IV.2.2.. Cele średniookresowe i kierunki działań

Cel:

Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych do poziomu:

W 2007 r. – 3%

W 2011 r. – 5%

Kierunki działania:

Na terenie gminy występują dobre warunki do rozwoju:

- energii wiatrowej
- energii z biomasy,
- energii z biogazów.

Podstawą do dalszych prac nad zwiększeniem stopnia wykorzystania tych źródeł energii będzie postulowany do opracowania w Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska Powiatowy Program Wykorzystania Energii Odnawialnej.

Działanie jakie może gmina w zakresie zwiększenia wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych do modernizacja kotłowni w budynkach przez nich administrowanych. W budynkach gminy znajdują się kotły o łącznej mocy: około 1,5 MW z czego około 1 MW korzystają z oleju opałowego.

W okresie 2004-2011 część kotły te stopniowo będą modernizowane w kierunku spalania biomasy.

Potencjał rozwoju wykorzystania energii z biogazów, mogą wykorzystać także hodowcy z terenu gminy. Jednakże koszty budowy takich instalacji obecnie ograniczają ich zastosowanie.

V. Program. Edukacja ekologiczna

Cel:

Wysoka świadomość ekologiczna społeczeństwa - właściwa edukacja ekologiczna

Kierunki działania:

EDUKACJA EKOLOGICZNA DOROSŁEJ CZĘŚCI SPOŁECZEŃSTWA POPRZECZ ARTYKUŁY W PRASIE LOKALNEJ, FESTYNY, SEZONOWE AKCJE SPRZĄTANIA ŚWIATA GŁÓWNIE W ZAKRESIE OGRANICZANIA ILOŚCI ODPADÓW I ICH ZAGOSPODAROWANIA ORAZ W ZAKRESIE SZKODLIWOŚCI SPALANIA ODPADÓW W NIEPRZYSTOSOWANYCH INSTALACJACH

ZORGANIZOWANIE OŚRODKA EDUKACJI EKOLOGICZNEJ W PUSZCZY BORECKIEJ

TWORZENIE KLUBÓW MŁODYCH PRZYRODNIKÓW PRZY OŚRODKACH KULTURY

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska postuluje opracowanie przez poszczególne powiaty i gminy województwa Programów Edukacji Ekologicznej. Szacunkowy koszt opracowania programu dla gminy wynosi do 20 tys. zł.

Świadomość ekologiczna społeczeństwa jest czynnikiem, którego wpływu na ochronę środowiska nie sposób przecenić. Świadomość ta kształtuje proekologiczne zachowania konsumenckie oraz ograniczenia zużycia mediów w gospodarstwach domowych oraz zakładach pracy, a także stanowi o wrażliwości na piękno przyrody i zrozumieniu kluczowego dla przetrwania ludzi związku pomiędzy przyrodą a człowiekiem.

Zgodnie z Narodową Strategią Edukacji Ekologicznej podstawowymi celami w edukacji ekologicznej są:

- upowszechnianie idei rozwoju zrównoważonego we wszystkich sferach życia oraz objęcie ciągłą edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców kraju,
- wdrożenie edukacji ekologicznej w formie interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach nauczania formalnego oraz w nauczaniu nieformalnym.

Gmina, w podległych przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach rozszerzać będzie edukację ekologiczną. W tym celu konieczna jest ścisła współpraca pomiędzy władzami samorządowymi i szkołami, a ośrodkami metodycznymi przygotowującymi nauczycieli do wprowadzania w nauczaniu nowych treści i metod. Działania będą prowadzone już na etapie nauczania przedszkolnego, w ramach zabaw kształcących zachowania proekologiczne w życiu codziennym, takie jak zbieranie makulatury, oszczędzanie mediów (np. wody i elektryczności), które dzieci mogą nie tylko stosować w przedszkolu, ale także namawiać rodziców do stosowania ich w domu. Ponadto w przedszkolach organizowane będą w szerszym niż dotychczas zakresie zajęcia kształtujące wśród dzieci ciekawość i szacunek dla przyrody, takie jak wycieczki na łono natury, hodowla małych zwierząt domowych, uprawa kwiatów. W szkołach podstawowych i gimnazjach edukacja ekologiczna będzie prowadzona nie tylko w formie oddzielnego przedmiotu, ale treści środowiskowe będą stanowić część zajęć innych przedmiotów, pozornie nie związanych z nauką o przyrodzie i środowisku. Tutaj pomocą nauczycielom mogą służyć ośrodki metodyczne, a także inne publikowane materiały, jak również organizacje pozarządowe.

W Polsce funkcjonują krajowe i międzynarodowe programy edukacji ekologicznej. Uczestnictwo szkół z powiatu oleckiego w tych programach da uczniom możliwość poszerzenia wiadomości i umiejętności praktycznych, a także nawiązania kontaktów z

rówieśnikami z innych regionów i krajów oraz włączenia się w międzynarodową sieć ludzi dbających o Ziemię.

Na poziomie lokalnym zrealizowana może być idea tworzenie i utrzymywanie szkolnych ostoj przyrody, w formie opieki nad skwerami i parkami i czy tworzenia przyszkolnych ogródków kwiatowych i zielnych. Dodatkowym efektem tych działań będzie włączenie młodzieży w wysiłki mające na celu poprawę jakości środowiska i warunków życia mieszkańców gminy, a także zaszczepienie odpowiedzialności za stan najbliższego otoczenia. Ze względu na wysokie walory środowiskowe obszaru gminy planuje się także współpracę z administracjami lasów państwowych i konserwatorem przyrody w zakresie szerszego włączania młodzieży w aktywne formy związane z ochroną przyrody. Mowa tu przede wszystkim o takich działaniach jak organizowanie ścieżek dydaktycznych, wprowadzenie programu Młodego Strażnika Przyrody, znakowanie i utrzymywanie w czystości szlaków turystycznych, a także udział w cyklicznych akcjach regionalnych, krajowych i międzynarodowych, takich jak Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, Dzień Ochrony Środowiska.

Władze samorządowe zdają sobie sprawę, że edukacja ekologiczna wśród dzieci i młodzieży jakkolwiek niezwykle ważna nie jest wystarczającym narzędziem do powszechnego wprowadzania zachowań proekologicznych. Konieczne są również działania ukierunkowane na zwiększenie świadomości wśród osób dorosłych. Najlepszym i najszybszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej dorosłych jest zaangażowanie możliwie dużej liczby mieszkańców w procesy podejmowania decyzji przez władze samorządowe. Wymaga to ustanowienia w urzędach administracji publicznej procedur szerokiego informowania społeczeństwa o działaniach urzędów w sferze rozwoju i ochrony środowiska oraz wprowadzenia metod aktywnego udziału społecznego w procesach podejmowania decyzji mających wpływ na stan środowiska.

Przepisy dotyczące dostępu do informacji oraz udziału społecznego są nowością w polskim prawodawstwie, a społeczności lokalne nie zawsze mają świadomość o przysługujących im prawach i obowiązkach, konieczne jest zatem propagowanie tej wiedzy przez powiat i gminy, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, mediami, a także organizacjami wyznaniowymi. Celem tego działania jest osiągnięcie świadomego i aktywnego włączenia mieszkańców w życie społeczności lokalnej.

Innymi metodami zwiększania świadomości ekologicznej osób dorosłych jest organizowanie zabaw, kiermaszów, festynów propagujących zachowania proekologiczne oraz dystrybucja materiałów informacyjnych w formie ulotek, broszur, informacji na stronach internetowych, a także przygotowywanie odpowiednich materiałów prasowych i innych informacji medialnych.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska postuluje utworzenie na terenie każdego powiatu województwa warmińsko-mazurskiego ośrodka edukacji ekologicznej oraz zielonej szkoły.

Stworzenie ośrodka edukacji ekologicznej nie jest zadaniem prostym. Istnieje kilka możliwości jego utworzenia:

- stworzenie nowego ośrodka na mocy porozumienia instytucji takich jak: powiat, gminy i inne organizacje;
- stworzenie powiatowego centrum jako oddziału już istniejącego centrum edukacji ekologicznej np.: w Ełku.

Podstawowym warunkiem stworzenia centrum jest znalezienie osób, które gotowe są takie centrum poprowadzić, a następnie znalezienie budynku lub pomieszczeń dla przyszłego centrum i ich odpowiednie wyposażenie. Dobrym kierunkiem działania wydaje się tutaj

rozpoznanie wśród kadry nauczycielskiej prowadzącej obecnie zajęcia pozaszkolne o tematyce ekologicznej. W tym przypadku jednak należy liczyć się z koniecznością wsparcia takiej osoby w sprawach formalno-prawnych i organizacyjnych.

Postuluje się wykorzystanie substancji architektonicznej po likwidowanych szkołach w rejonie Puszczy Boreckiej. Ośrodek edukacji ekologicznej powinien być położony blisko jednej z głównych dróg i w ciekawym przyrodniczo terenie, najlepiej w sąsiedztwie szlaku turystycznego.

Najistotniejsze dla stworzenia trwałej instytucji w edukacji ekologicznej jest jej finansowe wsparcie w pierwszym okresie działalności.

Innymi zadaniami inwestycyjnymi w edukacji ekologicznej jest budowa ścieżek dydaktycznych. Na terenie gminy zaplanowano realizację projektu związanego z ochroną przyrody, który w założeniu ma także budowę ścieżek przyrodniczych. Jest to projekt związany z rekultywacją oczka wodnego przy Cegielni.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2004-2011

EDUKACJA EKOLOGICZNA						
1.	Przedsięwzięcie	Opracowanie Gminnego programu edukacji ekologicznej				
	Jednostki realizujące	UG Kowale Oleckie				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Gminne				
	Lata realizacji	2004				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
		15				
	Źródła finansowania	GFOŚiGW				
2.	Przedsięwzięcie	Współtworzenie ośrodka edukacji ekologicznej na terenie powiatu				
	Jednostki realizujące	Starostwo Powiatowe, UG Kowale Oleckie i pozostałe gminy				
	Rodzaj przedsięwzięcia	Koordynowane				
	Lata realizacji	2004-2005				
	Koszty w latach 2004 – 2011 (w tys. PLN)	2004	2005	2006	2007	2008-2011
				50	50	250
	Źródła finansowania	PFOŚiGW, GFOŚiGW, fundusze pomocowe, NFOŚiGW, WFOŚiGW				

VI. OCENA REALIZACJI PROGRAMU

VI.1. Instrumenty zarządzania środowiskiem

Realizacja zrównoważonego rozwoju dokonywana jest według zasad, które omówiono w rozdz. 1 niniejszego dokumentu. Instrumentarium służące realizacji tych zasad wynika z ustawy Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o odpadach, prawo wodne, o ochronie przyrody, o Inspekcji Ochrony Środowiska, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane.

Instrumenty zarządzania środowiskiem można podzielić na cztery grupy. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

Do tej pory największe znaczenie miały instrumenty prawne i finansowe. W niniejszym programie nadano priorytet instrumentom społecznym i strukturalnym.

VI.1.1. Instrumenty prawne

Prawo Ochrony Środowiska wprowadza w art. 4 następujące rodzaje korzystania ze środowiska:

1. Powszechne korzystanie ze środowiska, które przysługuje z mocy ustawy każdemu i obejmuje korzystanie ze środowiska, bez użycia instalacji, w celu zaspokojenia potrzeb osobistych oraz gospodarstwa domowego, w tym wypoczynku oraz uprawiania sportu,
2. *Szczególne* korzystanie ze środowiska wykraczające poza ramy korzystania powszechnego które, w drodze ustawy, obwarowane jest obowiązkiem uzyskania pozwolenia, ustalającego w szczególności zakres i warunki tego korzystania, wydanego przez właściwy organ ochrony środowiska.
3. Zwykłe korzystanie ze środowiska, które wykracza poza ramy korzystania powszechnego, co do którego ustawa nie wprowadza obowiązku uzyskania pozwolenia, oraz zwykłe korzystanie z wody w rozumieniu przepisów ustawy - Prawo wodne.

W zakresie szczególnego korzystania z środowiska istniejące instrumenty prawne to:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Z dniem 1 stycznia 1999 roku kompetencje do wydawania pozwoleń w zakresie ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami i uciążliwościami podzielono pomiędzy Wojewodę i Starostę, przyjmując za podstawowe kryterium skalę uciążliwości danego podmiotu. Wojewoda zachował dotychczasowe kompetencje w odniesieniu do podmiotów należących do tzw. *szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia człowieka*. Kompetencje do wydawania pozwoleń, dotyczących zakładów zaliczonych do inwestycji *mogących pogorszyć stan środowiska posiada Starosta*.

Należy podkreślić, że wprowadzenie wymogów Dyrektywy IPPC (ang. Integrated Pollution Prevention and Control) do polskiego systemu prawnego ochrony środowiska wpłynie na funkcjonowanie znacznej części przedsiębiorstw. Wdrożenie wymagań tej Dyrektywy spowoduje konieczność stosowania zintegrowanego podejścia do zapobiegania i ograniczania emisji z prowadzonych procesów technologicznych oraz zasady ochrony środowiska jako całości. Oznacza to odejście od stosowanej dotychczas praktyki wydawania pozwoleń i

decyzji administracyjnych, odnoszących się do poszczególnych mediów (pobór wody, gospodarka odpadami), komponentów środowiska (emisje do powietrza, odprowadzanie ścieków) czy uciążliwości (hałas, pola elektromagnetyczne) na rzecz wydawania pozwoleń zintegrowanych. Zawarte w pozwoleniach ograniczenia emisji będą uwzględniały wymogi BAT.

Zakres kompetencji wójta nie jest tak szeroki jak starosty. Generalną zasadą jest, że wójt jest organem właściwym w sprawach związanych ze zwykłym korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne. I tak:

1) w zakresie ustawy prawo ochrony środowiska wójt:

- nakazuje, w drodze decyzji osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko (art. 363)
- może nakazać, w drodze decyzji osobie fizycznej prowadzącej instalację lub użytkującą urządzenie w ramach zwykłego korzystania ze środowiska prowadzenie w określonym czasie pomiarów, jeżeli z przeprowadzonej kontroli wynika, że nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych (art. 150)
- jest organem właściwym do przyjęcia zgłoszenia instalacji mogącej negatywnie oddziaływać na środowisko, z której emisja nie wymaga zezwolenia, prowadzącej przez osobę fizyczną w ramach zwykłego korzystania ze środowiska (art. 152)
- może ustalić, w drodze decyzji wymagania w zakresie ochrony środowiska dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga zezwolenia – jeśli jest to uzasadnione koniecznością ochrony środowiska (art. 154)
- przyjmuje, od wskazanych podmiotów, i przekazuje wojewodzie informacje o wykorzystywanych substancjach stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (art. 162 ust 5 i 6)
- przyjmuje informację o wystąpieniu poważnej awarii (art. 245 ust 1)
- przyjmuje od podmiotu korzystającego ze środowiska wykaz, na podstawie którego ustalono opłaty za składowanie odpadów (art. 286 ust 2)

Powyższe obejmuje m.in. instalacje niewymagające pozwoleń, a których eksploatacja wymaga zgłoszenia

A z uwagi na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza:

1. energetyczne:
 - opalane węglem kamiennym o łącznej nominalnej mocy od 0,5 MWt do 5 MWt,
 - opalane koksem, drewnem, słomą, olejem napędowym i opałowym o łącznej nominalnej mocy od 1 MWt do 10 MWt,
 - opalane paliwem gazowym o łącznej nominalnej mocy od 1 MWt do 15 MWt
2. inne niż energetyczne o łącznej nominalnej mocy od 0,5 MWt do 1 MWt, opalane węglem kamiennym, koksem, drewnem, słomą, olejem napędowym i opałowym, paliwem gazowym
3. do przetwarzania paliw płynnych
4. stosowane do suszenia zboża, o wydajności większej niż 30 Mg na godzinę
5. w lakierniach zużywających na dobę mniej niż 3 kg lakierów wodnych i lakierów o wysokiej zawartości cząstek stałych
6. w przechowalniach owoców i warzyw, przystosowanych do jednoczesnego przechowywania owoców lub warzyw w ilości większej niż 50 Mg
7. stosowane w fermach hodowlanych, zaliczane do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko może być wymagane

8. do suszenia, brykietowania i mielenia węgla o mocy przerobowej mniejszej niż 30 Mg surowca na godzinę
 9. stosowane w młynach spożywczych
 10. do produkcji wapna palonego o wydajności mniejszej niż 10 Mg na dobę
- B z uwagi na wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi:
1. oczyszczalnie ścieków o przepustowości do 5 m³ na dobę, wykorzystywane na potrzeby gospodarstw domowych lub rolnych w ramach zwykłego korzystania z wód; oraz studnie o głębokości do 30 m i wydajności nie więcej niż 5 m³ na dobę.

2) w zakresie ustawy o odpadach wójt:

- wydaje opinie dotyczące zatwierdzenia programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi (art. 19 ust 5)
- przyjmuje kopie informacji o ilości i rodzajach wytworzonych odpadów (art.24 ust 9)
- nakazuje, w drodze decyzji posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nie przeznaczonych do ich składowania lub magazynowania wskazując sposób wykonania tej decyzji (art. 34)
- może, przed wydaniem decyzji ustalającej warunki zabudowy i zagospodarowaniu terenu dla budowy składowiska odpadów zażądać ekspertyzy co do możliwości odzysku lub unieszkodliwiania odpadów (art. 51)
- wydaje opinie dotyczące zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów (art. 26 ust 6 i art. 28 ust 2)

3) w zakresie ustawy o ochronie przyrody wójt:

- wydaje zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów (art.47e)
- ustala wysokość opłaty za usunięcie drzewa lub krzewów (art.47f)
- wymierza karę pieniężną za zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów, powodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności oraz za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia, a także za zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew lub krzewów (art. 47k)

4) na podstawie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wójt sprawuje nadzór nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązków w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości (art. 5 ust. 6.) oraz wydaje zezwolenie na świadczenie usług w zakresie określonym ustawą (art. 7)

5) w zakresie ustawy prawo geologiczne i górnicze wójt:

- uzgadnia udzielenie koncesji na działalność określoną w art. 15 ust 1-4 (art. 16 ust 5)
- opiniuje wydanie decyzji w sprawie zatwierdzenia projektu prac geologicznych (art. 33 ust 2)
- opiniuje wydanie decyzji w sprawie zatwierdzenia planu ruchu zakładu górniczego (art. 64 ust 5)

6) w zakresie prawa wodnego wójt:

- nakazuje właścicielowi gruntu przywrócenie stanu poprzedniego lub wykonanie urządzeń zapobiegających szkodom, jeżeli spowodował zmiany stanu wody na gruncie, szkodliwie wpływające na grunty sąsiednie (art. 29 ust 2)
- zatwierdza ugodę zawartą przez właścicieli gruntów ustalającą zmiany stanu wody na gruntach, jeżeli zmiany te nie wpływają szkodliwie na inne nieruchomości lub gospodarkę wodną (art. 30 ust 2)

Do najważniejszych aktów generalnych w dziedzinie ochrony środowiska stanowionych przez radę gminy należy zaliczyć:

- uchwałę w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 6-9 u.z.p.)
- program ochrony środowiska na terenie gminy (art. 18 pr.o.ś)
- plan zagospodarowania odpadami na terenie gminy (art. 14 u.odp.)
- uchwałę o nałożeniu obowiązku udzielania informacji o wytworzonych odpadach oraz sposobach gospodarowania odpadami – w odniesieniu do odpadów innych niż niebezpieczne – w ilości do 5 ton rocznie (art. 17 ust. 3 u.odp.)
- regulamin zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków (art.19 u. zaop.)
- uchwałę w sprawie wprowadzania niektórych form ochrony przyrody (art. 34 u.o.p.)
- uchwałę w sprawie uznania określonego obszaru pokrytego drzewostanem o charakterze parkowym za park gminny (art. 34a u.o.p.)
- uchwałę określającą szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy (art. 4 u.c.p.)
- uchwałę w sprawie wyznaczenia miejsc wydobywania kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów w granicach powszechnego korzystania z wody (art. 34 ust.4 pr.wod.).

Z wyżej wymienionych dokumentów na szczególną uwagę zasługuje prawo lokalne określające kierunki i intensywność korzystania ze środowiska określone poprzez ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Miejscowy plan jest podstawowym dokumentem określającym, zgodnie z uwarunkowaniami przyrodniczymi, użytkowanie terenu, co ma zapewnić zrównoważone korzystanie ze środowiska i zachowanie jego walorów i zasobów.

VI.1.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy, w tym fundusze przedakcesyjne oraz Fundusze strukturalne i Fundusz Spójności;
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

VI.1.3. Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne wspomagają realizację programu ochrony środowiska. Zagadnienie to wiąże się z realizacją zasady współdziałania, której służą uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne.

Instrumenty społeczne są to narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów a narzędziami są przede wszystkim działania edukacyjne, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem, gdzie podstawą jest komunikacja społeczna: systemy

konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Działalność ta prowadzona jest od wielu lat, lecz ciągle wymaga dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych.

Czynnikami decydującymi o sukcesie realizowanej edukacji ekologicznej są rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem. Komunikacja społeczna coraz częściej nabiera form zinstytucjonalizowanych. Z jednej strony jest to tworzenie biur komunikacji społecznej w urzędach, z drugiej strony - podpisywanie formalnych deklaracji współpracy z organizacjami społecznymi i wspieranie ich działań poprzez np. wprowadzanie przedstawicieli organizacji do różnego rodzaju ciał opiniotwórczo-doradczych, organizowanie regularnych spotkań z organizacjami, itp.

Im szerszy jest zakres programu i związanych z nim działań, tym więcej jest grup i osób, które mogą wpłynąć na proces opracowywania i wdrażania tego programu: od sposobu i jakości komunikowania się z nimi zależą wspólnie wypracowane cele i ich realizacja.

W nowym podziale kompetencji ustawodawca nakłada na instytucje rządowe i samorządowe obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Obowiązek ten dotyczy w pierwszej kolejności wymiany informacji między przedstawicielami różnych szczebli samorządu i rządowych organizacji ochrony środowiska. Mniej jasno wygląda wymiana informacji ze społeczeństwem. Konstytucja RP zapewnia wprowadzić każdemu obywatelowi pełny dostęp do informacji, ale brak wystarczających narzędzi egzekwowania utrudnia korzystanie z tego prawa.

Ustawa - Prawo ochrony środowiska, nie przewiduje żadnych ograniczeń w korzystaniu z prawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a dostęp do informacji nie jest uzależniony od uczestnictwa w żadnym konkretnym postępowaniu i posiadania jakiegokolwiek interesu w sprawie.

Szeroko pojęta komunikacja może służyć:

- wymianie informacji roboczej z innymi osobami pracującymi nad tym samym tematem,
- wspieraniu procesu, np. przekazywaniu określonych informacji politykom, sponsorom czy decydom,
- wciąganiu stron do współpracy, np. budowaniu zainteresowania dzięki rzetelnej i ciekawie podanej informacji, wymiana zdań z osobami o postawie (początkowo) krytycznej, wyjaśnianie stanowisk,
- zapobieganiu zakłóceniom procesu (np. blokowaniu realizacji) poprzez wciągnięcie wszystkich zainteresowanych stron "otwartego planowania" w proces opracowywania programu
- promocji programu (m.in. promocja sukcesu)

Wciągnięcie potencjalnych oponentów w szukanie rozwiązań we wczesnym stadium procesu planowania znacznie zmniejsza ryzyko odwołań i protestów w fazie realizacji, gdy każdy dzień zwłoki jest znacznie droższy, a odwołania na drodze sądowej powodują zwłokę trudną do oszacowania. Profesjonalna wymiana informacji to okazja do zaprezentowania pozytywnej

postawy grupy zarządzającej procesem, a otwartość w komunikacji wskazuje na mocną pozycję tego, kto ją prowadzi. Wymiana informacji działa jak system "wczesnego ostrzegania" i zmniejsza ryzyko wystąpienia nieoczekiwanych zakłóceń, o których nie dowiemy się na czas, gdy poszczególne strony będą milczeć. Intensywna wymiana informacji, wciąganie do dyskusji sprzymierzeńców i oponentów, organizowanie akcji informacyjnych, itp. opóźnia wprowadzenie działania w początkach procesu, ale w ostatecznym rozrachunku chroni przed opóźnieniami i nieoczekiwanymi problemami w fazie realizacji projektu

Władze gminy zdają sobie sprawę z faktu, że dobra komunikacja z różnymi partnerami włączonymi w zagadnienie ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego (grupami zadaniowymi) jest podstawą dobrej ich współpracy, prowadzącej do większego zaangażowania w realizację programu ochrony środowiska.

Współdziałanie jest niezbędnym instrumentem w przypadku konieczności uczestniczenia kilku podmiotów w finansowaniu przedsięwzięcia objętego programem ochrony środowiska. Jest to jednocześnie najlepszy przykład partnerstwa, także publiczno-prywatnego w celu np. wykonania tzw. montażu finansowego. Uczestnictwo prywatnych właścicieli działek (np. w przypadku budowy systemu kanalizacji) wymaga zastosowania rozwiązań prawnych umożliwiających uczestnictwo grupy prywatnych podmiotów fizycznych jako partnera dla innych podmiotów prawnych. Takie rozwiązania w postaci np. utworzenia komitetu budowy, mogą także umożliwić formalne przekazywanie dofinansowania grupie prywatnych właścicieli ze strony podmiotu dysponującego środkami na realizację przedsięwzięcia np. w rodzaju przydomowych oczyszczalni ścieków.

Podobne rozwiązanie może być przyjęte w przypadku wspomagania przedsięwzięć związanych ze zmianą nośnika energii w systemach ogrzewania w domach mieszkalnych. Powiat i gmina mogą wspomagać mieszkańców, którzy podejmują działania w zakresie modernizacji systemów ogrzewania (przechodzenie na gaz lub olej) uczestnicząc jako gwarantujący kredyt lub wspomagający inwestora w spłaceniu kredytu. Przyjęcie rozwiązania w tym zakresie powinno być dokonane w uzgodnieniu z bankiem.

Współdziałanie z Starostwem Powiatu Oleckiego, przede wszystkim w ramach gospodarki odpadami czy gospodarki wodno-ściekowej będzie polegało na uzgodnieniach dotyczących finansowania i organizacji działań w tym zakresie. Szczególnie istotne będzie działanie w porozumieniu w przypadku współfinansowania przedsięwzięć oraz korzystania z funduszy strukturalnych. Stosowne porozumienia (być może o charakterze stowarzyszenia) należy poczynić wcześniej z uwagi na wymagania proceduralne w przypadku aplikacji o fundusze w UE.

VI.1.4. Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Strategie i programy wdrożeniowe

1. *Strategia rozwoju gminy* jest dokumentem wytyczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska w skali gminy. Dokument ten jest bazą dla programów sektorowych (np. dot. rozwoju przemysłu, turystyki, ochrony zdrowia, itd.), a także daje ogólne wytyczne co do kierunków działań w zakresie ochrony środowiska
2. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminny, którego zapisy

przekładane są na prawo miejscowe w trakcie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dokument ten określa „przestrenny i środowiskowy ślad” rozwoju społeczno-gospodarczego gminy,

3. *Program ochrony środowiska* jest zarówno planem polityki ochrony środowiska do 2011 roku, jak i programem wdrożeniowym na najbliższe 4 lata (2004 - 2007).
4. *Plan gospodarki odpadami* jest planem strategicznym i wdrożeniowym. Podaje on zarówno projektowany system gospodarowania odpadami, ale także rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć oraz harmonogram uruchamiania środków finansowych i ich źródeł.

Podobną rolę będą pełniły:

1. program ochrony powietrza mający na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, których poziom przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji (POŚ - art. 89. Ust. 1 pkt.1i art.91)
2. program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny (POŚ - art. 119).
3. Systemy zarządzania środowiskowego

Koncepcja zrównoważonego rozwoju stwarza podstawę do zmiany nastawienia przedsiębiorców do ochrony środowiska, polegające na samodzielnym definiowaniu problemów i szukaniu (z wyprzedzeniem) środków zaradczych. Stąd powstała koncepcja **zarządzania środowiskowego**.

VI.1.5. Upowszechnianie informacji o środowisku

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie, znajdujące się w ich posiadaniu (art. 19 POŚ). Zakres informacji i zasady ich udostępniania określa POŚ Dział IV Informacje o środowisku.

Urząd Gminy będzie maksymalnie wykorzystywał nowoczesne środki komunikowania się. W pierwszej kolejności rozszerzony zostanie zakres informacji dostępny na stronach internetowych Gminy o dane dot. oceny stanu środowiska w gminie i informacje nt. realizacji niniejszego programu. Wstępem będzie umieszczenie Programu na stronie internetowej, po jego przyjęciu Uchwałą Rady Gminy.

Zostaną podjęte działania zmierzające do udostępniania społeczeństwu danych poprzez elektroniczne bazy łatwo osiągalne poprzez publiczne sieci telekomunikacyjne.

Istotną rolę będą pełniły pozarządowe organizacje ekologiczne prowadzące działalność informacyjną lub konsultacyjną dla społeczeństwa. Intensyfikowane będą działania wynikające z „Narodowej strategii edukacji ekologicznej” oraz jej programu wykonawczego.

VI.2. Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie programem ochrony środowiska w okresie początkowym będzie wymagało wyodrębnienia struktury zarządzania tym programem od struktury zarządzania środowiskiem. Jednakże docelowo program ten powinien utożsamiać się z systemem zarządzania środowiskiem w powiecie. Jest to jeden z najważniejszych celów postawionych przed zarządzającymi programem. Program powinien wypracować instrumentarium, które umożliwi osiągnięcie unifikacji zarządzania programem z zarządzaniem środowiskiem.

Dotychczasowy rozwój teorii i praktyki zarządzania ekologicznego wskazuje, że system zarządzania realizujący cele ekologiczne powinien opierać działania na następujących zasadach:

- zanieczyszczający płaci, użytkownik płaci,
- przezorności,
- współodpowiedzialności,
- pomocniczości.

Są to zasady powszechnie już akceptowane i stosowane w wielu krajach. Jednocześnie z istoty koncepcji zrównoważonego rozwoju wynikają tzw. złote reguły zarządzania ekologicznego:

- nieodnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane w takim zakresie, w jakim istnieje możliwość ich substytucyjnego kompensowania zasobami odnawialnymi,
- odnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane tylko w zakresie nie przekraczającym stopnia ich odnawialności,
- chłonność środowiska nie powinna być w żadnym zakresie przekroczona,
- bioróżnorodność środowiska nie powinna maleć.

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach: szczebel powiatu i gmin, a także szczebel jednostek organizacyjnych, obejmujący działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto administracja publiczna województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w powiecie.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymywanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,

Po reformie administracyjnej obowiązki i kompetencje w zakresie ochrony środowiska zostały podzielone między poszczególne szczeble administracji w celu poprawy efektywności działań na rzecz ochrony środowiska. Nastąpiło ograniczenie kompetencji szczebla centralnego w działaniach typowo wykonawczych na rzecz działalności o charakterze strategicznym, takiej jak tworzenie prawa i planowanie.

Podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska jest wojewoda i starosta. Istotnym novum w nowym podziale kompetencji jest nałożenie na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych ochrony środowiska obowiązku wzajemnego

informowania się i uzgadniania. Na uwagę zasługuje w tym kontekście wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działania Inspekcji Ochrony Środowiska, a także przyznanie odpowiednich uprawnień kontrolnych organom samorządowym.

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

W kontekście planowania przestrzennego, z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Oznacza to w uproszczeniu, że wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdują odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

VI.3. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim. Szansę na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania nim.

VI.3.1. Uczestnicy realizacji Programu

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem.
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu.
- Społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na **Wójtce**, który co 2 lata składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Wójt współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji.

Ponadto Wójt współdziała z samorządami gminnych sąsiednich i Starostwem Powiatowym, a także z instytucjami administracji specjalnej w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (IS, WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

Optymalizacja zarządzania procesem wdrażania Programu związana jest z utworzeniem komórki wykonawczej Programu - **Zespołu Realizacji Programu**, w którym wiodącą rolę będą pełnili wyznaczeni pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska. W skład Zespołu powinni wejść także pracownicy innych wydziałów Urzędu Gminy np.: oświaty, inwestycji. Zadaniami tego Zespołu powinny być przede wszystkim:

- koordynacja działań i współdziałania uczestników Programu,
- monitoring realizacji zadań Programu,
- sprawozdawczość przed Wójtem i Radą Gminy,

- udrażnianie kanałów przepływu informacji niezbędnych w koordynacji działań w Programie.

W ramach Zespołu Realizacji Programu należy wyznaczyć osobę, która będzie pełniła rolę Kierownika Wdrażania Programu. Kierownik (pracownik Wydziału Ochrony Środowiska) będąc odpowiedzialnym za pracę Zespołu, będzie ściśle współpracował z Wójtem.

VI.3.2. Monitoring wdrażania Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- Określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań
- Określenia stopnia realizacji przyjętych celów
- Oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- Analizy przyczyn tych rozbieżności.

Wójt (poprzez Zespół Realizacji Programu) będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu. Ocena ta będzie podstawą przygotowania raportu z wykonania Programu.

W początkowym okresie wdrażania Programu również co dwa lata będzie weryfikowana lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w najbliższych czterech latach. Oznacza to, że pod koniec 2005 roku powinna być przygotowana nowa lista obejmująca lata 2006 – 2007.

W cyklu czteroletnim będzie oceniany stopień realizacji celów średniookresowych (w niniejszym dokumencie obejmujących okres do 2011 r.) Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

- Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata)
- Opracowanie listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w kolejnych czterech latach (co dwa lata)
- Aktualizacja celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata)

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach (miernikach) stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej. Poniżej zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Lp.	Wskaźnik	
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko		
1.	Stopień zwodociągowania gminy	Stosunek liczby mieszkańców podłączonych do wodociągów do całej liczby mieszkańców gminy
2.	Stopień skanalizowania gminy	Stosunek liczby mieszkańców podłączonych do kanalizacji do całej liczby mieszkańców gminy
3.	Długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	Łączna długość sieci kanalizacyjnej w km
4.	Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych / 1 mieszkańca x rok	Łączna ilość odpadów wytwarzanych na jednego mieszkańca
5.	Udział odpadów komunalnych składowanych na wysypiskach	Stosunek ilości odpadów składowanych do ilości odpadów wytworzonych
6.	Udział odpadów przemysłowych składowanych na składowiskach	Stosunek ilości odpadów przemysłowych do całkowitej ilości składowanych w danym roku odpadów

7.	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do powietrza z instalacji komunalnych	Łączna ilość emitowanych do powietrza substancji z instalacji gminnych
8.	Wskaźnik lesistości gminy	Stosunek powierzchni zalesionych i zadrzewionych do całkowitej powierzchni gminy
9.	Wskaźnik energii ze źródeł odnawialnych	Stosunek mocy instalacji korzystających ze źródeł odnawialnych do całkowitej mocy instalacji na terenie gminy
B. Wskaźniki świadomości społecznej		
10.	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska wg oceny jakościowej	
11.	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców	
12.	Liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych,	

Określenie powyższych wskaźników wymaga posiadania odpowiednich informacji:

- Pochodzących z monitoringu środowiska (grupa A). Informacje te pochodzą ze Starostwa, WIOŚ i Urzędu Gminy
- Pochodzących z przeprowadzenia odpowiednich badań społecznych (grupa B), np. raz na 4 lata. Badania te powinny być prowadzone przez wyspecjalizowane jednostki badania opinii społecznej. Mierniki społecznych efektów programu są wielkościami wolnozmiennymi. Są wynikiem badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów programu przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do Starostwa, Urzędów Gmin, Wojewody, WIOŚ.

W oparciu o analizę wskaźników grupy A i grupy B będzie możliwa ocena efektywności realizacji „Programu ochrony środowiska” a w oparciu o tą ocenę – aktualizować program.

VII. ASPEKTY FINANSOWE WDRAŻANIA PROGRAMU

VII.1. Wprowadzenie

W niniejszym rozdziale omówiono potencjalne źródła finansowania i ich szacunkowy udział w kosztach realizacji przedsięwzięć zdefiniowanych w "Programie...". Koszty wdrażania "Programu ..." zostały określone dla okresu 2004 - 2011 .

Koszty wdrożenia przedsięwzięć zdefiniowanych w "Programie ochrony środowiska" dla okresu 2004 - 2007, podane są w cenach z 2003 roku.

VII.2. Ramy finansowe wdrażania "Programu ochrony środowiska"

Niezbędnym elementem "Programu ochrony środowiska" jest wskazanie ram finansowych wdrażania "Programu ..." poprzez szacunek wielkości środków, które mogą być zaangażowane w realizację przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Są to środki własne gminy, środki podmiotów gospodarczych, środki budżetu Państwa i budżetu województwa warmińsko-mazurskiego, a także środki pochodzące z funduszy celowych i środki pomocowe.

VII.2.1. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu

Specyfiką systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce jest to, że większą część wydatków ponoszą samorządy terytorialne, fundusze ekologiczne i przedsiębiorstwa, natomiast udział środków budżetu państwa jest mały.

W poprzednich latach przeciętny udział funduszy ochrony środowiska oraz dopłat do kredytów uruchamianych przez Bank Ochrony Środowiska wynosił około 30% wartości inwestycji. W najbliższych latach rola funduszy ekologicznych (przede wszystkim Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) powinna polegać na koncentrowaniu środków na wspieranie inwestycji priorytetowych z punktu widzenia integracji z UE. Jednocześnie oczekuje się spadku udziału funduszy ochrony środowiska, ze względu na ogólną poprawę stanu środowiska, a co za tym idzie zmniejszenie wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych. Natomiast oczekuje się większego niż dotychczas zaangażowania środków pomocowych, w tym z funduszy przedakcesyjnych oraz po uzyskaniu członkostwa w UE - funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (2004 - 2006) .

Inwestycje przewidywane do realizacji w przemyśle będą finansowane ze środków własnych i kredytów komercyjnych oraz uzupełniać z funduszy ochrony środowiska, pod warunkiem uznania danego zadania za priorytetowe w skali województwa.

VII.2.2. Oszacowanie wielkości środków możliwych do zaangażowania

W oparciu o analizę źródeł finansowania działań w zakresie ochrony środowiska w ostatnich latach w Polsce, województwie warmińsko-mazurskim i gminach powiatu oleckiego oraz prognoz co do perspektywicznych źródeł, przewiduje się następujące ramy finansowe dla wdrażania Programu w najbliższych czterech latach:

Źródło finansowania	2003	2004	2005	2006	Łącznie	%
Środki własne gmin i powiatu	490	290	290	240	1310	11

Rozdział VII Program. Aspekty finansowe

PFOŚiGW, GFOŚiGW	52	67	15	15	149	1
NFOŚiGW ,WFOŚiGW	710	410	510	260	1890	16
Budżet państwa	30	30			60	
Środki pomocowe UE	3520	2020	1420	1220	8180	71